

Київський національний торговельно-економічний університет
Кафедра адміністративного, фінансового та інформаційного права

ВИПУСКНА КВАЛІФІКАЦІЙНА РОБОТА (ПРОЕКТ)

на тему:

Правове регулювання інвестиційної діяльності в Україні

Студентки 2 курсу, 5м групи,
спеціальності 081 «Право»,
освітньої програми «Фінансове
право»

Шимонюк Аліни
Петрівни

Науковий керівник
к.ю.н., доцент

Гуржій Тарас
Олександрович

Гарант освітньої програми
д.ю.н., професор

Запотоцька Олена
Василівна

Київ 2021

ЗМІСТ

ВСТУП.....	3
РОЗДІЛ 1. ТЕОРЕТИКО-ПРАВОВІ ЗАСАДИ ПРАВОВОГО РЕГУЛЮВАННЯ ІНВЕСТИЦІЙНОЇ ДІЯЛЬНОСТІ	
1.1.Поняття інвестицій та інвестиційної діяльності.....	7
1.2. Правове регулювання інвестиційної діяльності як напрямок діяльності держави.....	15
1.3. Суб'єкти та об'єкти інвестиційної діяльності	28
РОЗДІЛ 2. НОРМАТИВНО-ПРАВОВЕ РЕГУЛЮВАННЯ ІНВЕСТИЦІЙНОЇ ДІЯЛЬНОСТІ В УКРАЇНІ	
2.1. Нормативно-правова база регулювання інвестиційної діяльності	37
2.2. Інвестиційний договір як засіб регулювання інвестиційною діяльністю	48
2.3. Проблеми та шляхи вдосконалення правового забезпечення інвестиційної діяльності в Україні	56
ВИСНОВКИ ТА ПРОПОЗИЦІЇ	63
СПИСОК ВИКОРИСТАНИХ ДЖЕРЕЛ	73
ДОДАТКИ.....	79

ВСТУП

Актуальність теми дослідження. Проблема формування сприятливого інвестиційного клімату в Україні є однією з найактуальніших в сучасних умовах, адже інвестиції є основним локомотивом розвитку економіки будь-якої держави. Україна є привабливою для залучення інвестицій вітчизняними та іноземними інвесторами з огляду геополітичних та соціальних факторів, а оптимальний інвестиційний клімат держави є основним фактором, що впливає на їх залучення. Проте відсутність належного інституційного забезпечення, нестабільність та суперечливість законодавства, корумпованість державних органів, тінізація економічних процесів негативно впливають на інвестиційну привабливість України. Останні роки характерні тим, що уряд України запроваджує нові заходи для покращення інвестиційного клімату (створення державних установ для підтримки інвестиційних проєктів, здійснення заходів щодо вдосконалення правового забезпечення інвестиційної діяльності, підписання міждержавних угод про уникнення подвійного оподаткування, спрощення процедур відкриття бізнесу), проте поки важко помітити певні суттєві позитивні зміни. Саме ці проблемні питання і зумовлюють необхідність дослідження та внесення пропозицій щодо вдосконалення правового регулювання інвестиційної діяльності в Україні. Ми вважаємо, що для залучення інвестицій та досягнення стабільності інвестиційного клімату важливими є досконале інституційне забезпечення, проте на сьогоднішній день в Україні функції управління інвестиційною діяльністю розподілені між різними інституціями державної влади, повноваження яких навіть в сукупності поки не здатні забезпечити позитивний інвестиційний клімат. Також важливим є стабільне та прозоре законодавство, яке на сьогоднішній день в Україні є суперечливим, повторюваним та засто змінюваним. З огляду на це вважаємо за необхідне дослідити правове регулювання інвестиційної діяльності України та внести власні пропозиції щодо його вдосконалення для досягнення позитивного інвестиційного клімату в державі.

З проблематики правового регулювання інвестиційної діяльності опубліковано чимало наукових праць як вітчизняних так і зарубіжних авторів, серед яких: О.М. Вінник, Р.Б. Шишка, В.В. Поєдинок, О.Є. Сімсон, Ю.О. Світлична, М.М. Бліхар, А.О. Льїна, О. Федорчак, Т.Г. Затонацька, Р.С. Квасницька, А.В. Смітюх, В.В. Лаврук, В.Л. Гераймович, О.П. Подцерковний, О.О. Гречко, В.В. Кафарський, О.В. Федорчак, О.А. Руденко, С.І. Олешкович та ін.

Мета і завдання дослідження. *Метою* випускної кваліфікаційної роботи є дослідження та обґрунтування нормативних, наукових і практичних знань щодо правового регулювання інвестиційної діяльності, а також розроблення власних практичних пропозицій щодо вдосконалення системи органів державної влади, що регулюють інвестиційну діяльність в Україні та висвітлення власних позицій щодо покращення інвестиційного законодавства з метою поліпшення вітчизняного інвестиційного клімату.

Відповідно до мети були поставлені наступні *завдання*:

1. Визначити поняття інвестицій та інвестиційної діяльності через призму наукових досліджень та чинного законодавства України;
2. Дослідити органи державної влади, що наділені компетенцією у сфері управління інвестиційною діяльністю та визначити їх роль у формуванні інвестиційного клімату держави, окреслити позитивні та негативні риси їх діяльності;
3. Визначити основні суб'єкти та об'єкти інвестиційної діяльності в Україні;
4. Проаналізувати сучасне нормативно-правове забезпечення інвестиційної діяльності в Україні, та його позитивні і негативні риси. Внести власні пропозиції щодо вдосконалення інвестиційного законодавства;
5. Дослідити поняття інвестиційного договору, окреслити його роль, правову природу та характерні особливості в інвестиційній діяльності;
6. Визначити проблемні аспекти та сформулювати пропозиції щодо шляхів вдосконалення правового регулювання інвестиційної діяльності України.

Об'єктом дослідження суспільні відносини в сфері правового регулювання інвестиційної діяльності в Україні.

У ході наукового дослідження використано законодавчі та нормативно-правові акти Верховної Ради України і Кабінету Міністрів України, укази Президента України та відповідні матеріали фінансових інститутів, підзаконні акти Міністерства фінансів України, статистичні матеріали Державної служби статистики України, розробки і наукові дослідження вітчизняних та зарубіжних учених.

Предметом дослідження правове регулювання інвестиційної діяльності в Україні.

Методи дослідження. Для досягнення поставленої мети та вирішення завдань у роботі були застосовані у сукупності загальнонаукові та спеціальні методи дослідження, серед яких методи: системного аналізу, декомпозиції, групування допомогли узагальнити понятійно-категорійний апарат дослідження, проаналізувати стан та проблеми діяльності інституційних механізмів, визначити їх сутність (підрозділи 1.3., 2.2.); методи ідентифікації, функціонального обстеження та структурно-функціонального аналізу допомогли проаналізувати діяльність органів державної влади, відповідальних за підтримку інвестиційного клімату в Україні (підрозділи 1.2., 2.3.); контент-аналіз, морфологічний аналіз допомогли надати оцінку стану нормативно-правового забезпечення інвестиційної діяльності, систематизувати вітчизняне інвестиційне законодавство (підрозділи 2.1., 2.2., 2.3.); метод моделювання та ідеалізації допомогли нам сформулювати пропозиції щодо вдосконалення інституційного та законодавчого механізмів розвитку інвестиційного клімату (підрозділи 1.2., 2.1, 2.3.); абстрагування та прогнозування було використано при розробці можливих варіантів покращення факторів, які впливають на розвиток інвестиційної діяльності в Україні (розділи 2.2., 2.3.); за допомогою методів екстраполяції та абстрактно-логічного методу узагальнено положення випускної кваліфікаційної роботи та сформульовано висновки і пропозиції.

Також у випускній кваліфікаційній роботі застосовувались спеціальні методи наукових досліджень: формально-логічний метод використовувався для формулювання визначень понять, побудові класифікацій, обґрунтуванні висновків і пропонуванні власних пропозицій; логіко-юридичний метод допоміг розробити власні пропозиції щодо вдосконалення чинного законодавства;

Практичне значення одержаних результатів полягає в тому, що при подальшому дослідженні даної теми, вони можуть бути використанні для: - вдосконалення інвестиційного законодавства України; - формування або реформування органів державної влади, які наділенні повноваженнями у сфері інвестування; - для подальших наукових досліджень правового регулювання інвестиційної діяльності України.

Структура випускної кваліфікаційної роботи підпорядкована меті та завданням дослідження. Робота включає в себе: вступ, три розділи, шість підрозділів, висновки та пропозиції, список використаних джерел і додатки. Загальний обсяг випускної кваліфікаційної роботи становить 87 сторінок, з них основного тексту – 61 сторінка. Список використаних джерел налічує 81 найменування.

РОЗДІЛ 1

ТЕОРЕТИКО-ПРАВОВІ ЗАСАДИ ПРАВОВОГО РЕГУЛЮВАННЯ ІНВЕСТИЦІЙНОЇ ДІЯЛЬНОСТІ

1.1. Поняття інвестицій та інвестиційної діяльності

Категорія інвестицій посідає центральне місце серед досліджень в економічній та юридичній науці, а розвиток світової економіки в цілому на сьогоднішній день важко уявити без ефективної інвестиційної діяльності, адже вона є основною рушійною силою для стійкої економічної співпраці між країнами, забезпечує стійкий економічний клімат держав, сприяє створенню нових та збереженню існуючих робочих місць, впливає на розвиток науково-технічного прогресу. Для налагодження сприятливого інвестиційного клімату між державами важливим є забезпечення для них належного правового регулювання. Отже, створення сприятливого інвестиційного клімату та максимальне залучення інвестицій – є основними завданнями, що постають перед державами в умовах сьогодення. Тому для більш детального розуміння сутності інвестиційної діяльності варто розібратись в понятійному апараті інвестицій та інвестиційної діяльності який є доступний у науковій юридичній та економічній літературі, а також у вітчизняному законодавстві.

Дослідженням даної теми займались такі вітчизняні вчені: О. М. Вінник, Р. С. Квасницька, Т. В. Теплова, О. П. Подцерковний, Т. В. Майорова, А. В. Смітюх, Є. А. Стефанович, Р. С. Квасницька, І. О. Бланк, М. В. Гераймович та ін.

Проблема правового визначення поняття інвестиційної діяльності до цього часу не вирішена повністю, і продовжує досліджуватись вітчизняними науковцями, тому ми спробуємо детальніше розібратись в цьому питанні.

Поняття інвесцій з'явилося в економічному та юридичному науковому обороті ще в кінці ХХ ст., в законодавчій практиці країн існує чимало визначень інвестицій.

«Інвестиції» - це необхідні для виробництва витрати, які визначають вартість товарів, - так охарактеризував визначення французький економіст другої половини XVIII ст. Франсуа Кене [1]. Термін «інвестиції» має латинське походження - «investire», що означає «одягати, оточувати» або вкладати цінності в об'єкти підприємницької діяльності, проте якщо розглядати в більш широкому сенсі, то це вкладення капіталів з кінцевою метою його збільшення [2, с. 4].

Відомо, що категорія «інвестиції» носить економічне підґрунтя, тому ми не зможемо визначити її правового поняття без аналізу економічного.

І.О. Бланк оцінює інвестиції як кошти, майнові й інтелектуальні цінності держави, юридичних і фізичних осіб, що спрямовуються на створення нових підприємств, реконструкцію й технічне переоснащення діючих, придбання нерухомості, акцій, інших цінних паперів із метою одержання прибутку [3, с. 16]. Л. М. Сорока має подібну точку зору і вказує що інвестиції – це всі види майнових, грошових та інтелектуальних цінностей, що вкладаються в підприємства, підприємницькі проекти й програми, які сприяють розвитку виробництва та невиробничої сфери, підприємництва, з метою отримання прибутку та соціального ефекту [4]. Так, Т. В. Теплова вважає, що інвестиції – це поточні вкладення різноманітних ресурсів, включаючи грошові, з метою отримання користі в майбутньому [5]. З точки зору Д. Молодченко, інвестиції являють собою сукупність ресурсів у формі власного, залученого та позикового капіталу, з одного боку, та сукупність фінансових, матеріальних і нематеріальних цінностей, спрямованих на збільшення капіталу в майбутньому, – з іншого [6, с.19]. М. В. Гераймович трактує інвестиції як довгострокові вкладення фінансових, матеріальних та інтелектуальних ресурсів у необоротні активи та приріст оборотних активів з метою одержання прибутку і підвищення суспільного добробуту в країні [7, с. 98]. Лаврук В. В. розглядає інвестиції як фінансові, матеріальні та інтелектуальні ресурси, що

вкладаються в об'єкти різних видів діяльності, з метою одержання ефекту та модернізації виробничого потенціалу [8, с. 9].

Резюмуючи наведені дефініції можна зробити висновок, що деякі автори визначають інвестиції як певні матеріальні, грошові, інтелектуальні вкладення кінцевою метою яких є отримання прибутку, інші вбачають в інвестиціях можливість розвитку держави, підприємницької діяльності, окремих галузей економіки, а також досягнення певних соціальних ефектів від таких вкладень. Саме така полігамність трактувань вказує на те, що інвестиції є важливою складовою в утворенні та розвитку світової економіки та економіки держави.

Для більш детального розуміння поняття та змісту інвестицій, розглянемо їх поділ за певними ознаками:

1. За об'єктами вкладень. До цієї категорії відносять реальні та фінансові інвестиції. Під реальними інвестиціями розуміють вкладення засобів (коштів, майна) у реальні активи – як матеріальні так і нематеріальні (інноваційні інвестиції). Результатом реальних інвестицій є утворення нового капіталу, або приріст наявного капіталу. Щодо фінансових інвестицій, то це - вкладення капіталу (державного або приватного) в акції, облігації, інші цінні папери [9, с. 549].

2. За характером участі у справах підприємства виділяють прямі та портфельні інвестиції. Прямі інвестиції – це господарська операція, яка передбачає внесення коштів або майна до статутного капіталу юридичної особи в обмін на корпоративні права емітовані такою юридичною особою. До них можна віднести і внесення будь-яких цінностей на основі інвестиційного договору без посередників. До прямих належать такі інвестиції, що формують більше 10 – 25 % капіталу фірми та дають участь в управлінні підприємством. Портфельні інвестиції – це господарська операція, яка передбачає придбання цінних паперів, деривативів та інших фінансових активів за грошові кошти. Основною ознакою портфельних інвестицій є те, що

інвестор не має права участь в управлінні підприємством, а такі інвестиції передбачають лише одержання інвестором дивідентів від цінних паперів [10, с. 9].

3. Відповідно до періоду інвестування розрізняють короткострокові і довгострокові інвестиції. Короткострокові інвестиції – це вкладення капіталу на період до одного року (наприклад, короткострокові депозитні внески, купівля короткострокових ощадних сертифікатів і ін.). Довгострокові інвестиції – це вкладення капіталу на період більше одного року, зокрема, це вкладення в основне виробництво, інноваційну діяльність, цінні папери строком погашення більше 1 року та інше, їх можна визначити наступним чином: до 2 років; від 2 до 4 років; від 3 до 5 років; понад 5 років [9, с. 550].

4. За національною належністю інвестора та місцем здійснення інвестицій поділяють інвестиції на внутрішні, іноземні та зовнішні. Внутрішні інвестиції, які здійснюються в об'єкти інвестування в межах держави. Зовнішні інвестиції здійснюються за межами України резидентами України – її громадянами, іноземцями та особами без громадянства, які постійно проживають на території України. Іноземні інвестиції – здійснюються в Україні фізичними особами – іноземцями та особами без громадянства, які постійно проживають за межами України, юридичними особами, утвореними за законодавством іноземних держав, міжнародними урядовими і неурядовими організаціями [11, с. 18]. Наведена класифікація інвестицій не є вичерпною, а відображає найбільш суттєві їх ознаки, при необхідності вона може бути розширена залежно від підприємницької або дослідницької мети.

О. М. Вінник виділяє інвестиції за такими основними ознаками: цінності, об'єкт вкладення та мету вкладення.

1) Під цінностями інвестування розуміються певні матеріальні ресурси (кошти, рухоме та нерухоме майно) або нематеріальними цінностями, в тому числі і об'єкти права інтелектуальної власності (інвестиційні проекти, торгова марка, «ноу-хау», винаходи та ін.), вартість яких може бути виражена в грошовому еквіваленті;

2) За об'єктом вкладення – інвестиції в об'єкти господарської діяльності або інші сфери суспільного життя (наука, культура, соціальна сфера тощо);

3) За метою вкладення – інвестиції для досягнення певного соціально-економічного ефекту, що зазвичай поєднує задоволення суспільних потреб (у нових товарах, об'єктах – житлових, культури, освіти, охорони здоров'я, духовного життя) та приватних інтересів інвесторів (у задоволенні господарських потреб інвестора, отриманні прибутку, створенні сприятливих умов для праці та відпочинку найманих працівників, що в кінцевому підсумку сприяє підвищенню прибутковості виробництва) [12, с. 10]. Отже, можна сказати, що вся сутність інвестицій розкривається через ознаки і кінцеві цілі інвестування, самі інвестиції мають достатньо багато різновидів, які залежать від ряду взаємозалежних факторів.

Варто розглянути визначення поняття «інвестиції» у правовому полі, а саме: у законодавстві України, у юридичній літературі, в міжнародних нормативно-правових документах.

Зазначимо, що поняття «інвестиція» в українському законодавстві вживається в трьох аспектах:

1. Інвестиція, як внесок інвестора майнових та інтелектуальних цінностей в об'єкт інвестиційної діяльності.

Саме таке трактування ми маємо в ст. 1 Закону України «Про інвестиційну діяльність» - інвестиціями є всі види майнових та інтелектуальних цінностей, що вкладаються в об'єкти підприємницької та інших видів діяльності, в результаті якої створюється прибуток (доход) та/або досягається соціальний та екологічний ефект [13, ст.1]. До цінностей, які можуть виступати інвестиціями згідно до ч. 2 ст. 1 ЗУ «Про інвестиційну діяльність» законодавець відносить:

– кошти, цільові банківські вклади, паї, акції та інші цінні папери (крім векселів);

- рухоме та нерухоме майно (будинки, споруди, устаткування та інші матеріальні цінності);
- майнові права інтелектуальної власності;
- сукупність технічних, технологічних, комерційних та інших знань, оформлених у вигляді технічної документації, навиків та виробничого досвіду, необхідних для організації того чи іншого виду виробництва, але не запатентованих ("ноу-хау");
- права користування землею, водою, ресурсами, будинками, спорудами, обладнанням, а також інші майнові права;
- інші цінності.

2. Інвестиція виступає активом, який набутий інвестором в результаті вкладення цінностей в об'єкт інвестиційної діяльності.

У п. 4 наказу Міністерства фінансів України від 31 березня 1999 р. № 87 «Про затвердження Положення бухгалтерського обліку 2 «Баланс» [14], (втрата чинності від 19.03.2013 р.) було надане поняття фінансових інвестицій – як активів, які утримуються підприємством з метою збільшення прибутку, зростання вартості капіталу або інших вигод для інвестора. Варто звернути увагу, що в ЗУ «Про інвестиційну діяльність» активи, які набуті інвестором трактуються як «об'єкти інвестиційної діяльності» [13, ст. 4].

3. Інвестиція як операція з вкладення цінностей в об'єкт інвестиційної діяльності.

У п. 14.1.81. ст. 1 Податкового кодексу України інвестиції визначені, як – господарські операції, які передбачають придбання основних засобів, нематеріальних активів, корпоративних прав та/або цінних паперів в обмін на кошти або майно [15].

Дослідження праць іноземних та вітчизняних науковців, а також нормативних актів дає нам можливість стверджувати, що поняття «Інвестиції», мають деякі неточності, а саме те, що під ними часто розуміють будь-які вкладення фінансових

коштів, які не завжди пов'язані з досягненням інвестиційних цілей. Також ми встановили, що у науковій літературі інвестиції визначають недостатньо чітко або спрощено, автори акцентують увагу здебільшого на певних суттєвих особливостях. Деякі автори, визначаючи термін інвестиції, вважають, що вони існують тільки у грошовій формі. Але інвестування може здійснюватися не тільки у грошовій, а й у будь-якій іншій формі: майна; немайнових активів (досвіду роботи, пакетів програм, інших форм інтелектуальної власності); сукупності технічних, технологічних, комерційних та інших знань; виробничого досвіду; прав використання землі, води, ресурсів, споруд, а також інших майнових прав [16, с. 84].

Вважаємо за необхідне надати власне визначення інвестиціям на основі проведених досліджень, отже на нашу думку інвестиції це - цінність (у формі матеріального або нематеріального блага), яка є внеском інвестора в об'єкт інвестування, який є не заборонений законом з метою задоволення потреб, отримання прибутку або досягнення соціального ефекту;

В теоретичних дослідженнях поняття інвестицій завжди досліджується разом з поняттям інвестиційної діяльності. Оскільки з дефініцією інвестицій ми розібрались, варто більш детально дослідити поняття інвестиційної діяльності. Відзначимо, що в роботах закордонних та вітчизняних науковців, які займаються дослідженням проблематики інвестицій не досягнуто єдиної думки щодо трактування даного поняття.

В нормах Закону України «Про інвестиційну діяльність» та в нормах деяких законодавчих актів поняття «інвестиції» та «інвестиційна діяльність» переплітаються настільки тісно, що розмежування норм, які стосуються першої, а які другої категорії, є ледве можливим. Н. Ю. Лахметкіна вважає, що сутність інвестиційної діяльності можна визначити як єдність процесів вкладення ресурсів і отримання доходів у майбутньому [17, с. 17].

Відповідно до міжнародних стандартів фінансової звітності під інвестиційною діяльністю розуміють діяльність, пов'язану з придбанням і реалізацією необоротних активів, а також із здійсненням фінансових інвестицій, які не є складовою частиною еквівалентів грошових коштів [18].

Відповідно до статті 2 Закону України «Про інвестиційну діяльність» інвестиційною діяльністю є сукупність практичних дій громадян, юридичних осіб та держави щодо реалізації інвестицій [13]. На нашу думку законодавець включає у зміст інвестиційної діяльності різного роду дії суб'єктів (в першу чергу інвесторів), які здійснюються на різних етапах інвестиційного процесу (від прийняття рішення про інвестування, до отримання певного соціального ефекту від діяльності та припинення інвестиційної діяльності взагалі).

Щодо науковців, то Н. А. Хрущ вважає, що інвестиційна діяльність це - діяльність із вкладення засобів у об'єкти інвестування з метою отримання позитивних результатів; у вузькому розумінні це – процес перетворення інвестиційних ресурсів у вкладення [19, с. 577].

Квасницька Р. С. під інвестиційною діяльністю вважає сукупність заходів та дій інвесторів різних секторів економіки щодо вкладання попередньо сформованих із заощаджень та запозичень інвестиційних ресурсів з метою одержання прибутку або задля досягнення соціального ефекту [20].

Федоренко В. Г. визначає інвестиційну діяльність як комплекс заходів і дій фізичних та юридичних осіб, які вкладають грошові кошти (або матеріальні, майнові, інтелектуальні чи інші цінності) з метою отримання прибутку [21, с. 14].

Затонацька Т. Г. у своїх дослідженнях зазначає, що інвестиційна діяльність є складною за своїм змістом і включає комплекс різноманітних дій, що іменуються інвестиційним циклом і визначає дане поняття як, комплекс заходів від моменту прийняття рішення про інвестування до завершальної стадії – досягнення окупності

вкладень і отримання запланованого результату – прибутку або соціального ефекту [22, с. 38].

Проаналізувавши чисельні трактування поняття, Є.А. Стефанович вважає, що сьогодні інвестиційна діяльність – це комплекс заходів держави, фізичних та юридичних осіб, спрямований на ефективне розміщення ресурсів з метою отримання очікуваного ефекту. Ефектом може бути не лише прибуток, а й, наприклад, розбудова інфраструктури, покращення умов життя населення тощо [23, с. 61].

Погоджуємось з думкою Т.Г. Затонацької, Р.С. Квасницької та Є.А. Стефановича в тому, що інвестиційна діяльність повинна бути спрямована на ефективне розміщення різного роду ресурсів, мати соціально-економічне значення, та приносити певний соціальний ефект. З цієї позиції вважаємо що, у Законі України «Про інвестиційну діяльність» визначення не повністю розкриває зміст інвестиційної діяльності.

Узагальнивши законодавчі та наукові позиції щодо сутності поняття інвестиційної діяльності, сформуємо власне визначення. Отже, під інвестиційною діяльністю ми пропонуємо розуміти послідовну сукупність дій, що здійснюються суб'єктами (інвесторами, учасниками, фізичними, юридичними особами, державою) щодо вкладання сформованих інвестиційних ресурсів (у формі матеріальних, майнових, інтелектуальних або інших цінностей) з метою досягнення певного матеріального або соціального ефекту.

1.2. Правове регулювання інвестиційної діяльності як напрямок діяльності держави

Державна інвестиційна політика відіграє надзвичайно важливу роль для відновлення та розвитку інвестиційної діяльності. З огляду економічних та геополітичних показників Україна є привабливою державою для розвитку в ній іноземного інвестування, але значні недоліки українського законодавства, відсутність належного організаційного забезпечення, а також корумпованість представників державних органів та тінізація економічних процесів в сукупності створюють негативний інвестиційний клімат в державі. Як нам відомо, створення сприятливого інвестиційного клімату для інвесторів, належне організаційне, аналітичне та законодавче забезпечення є основними засобами залучення іноземних та вітчизняних інвестицій. Проте, на сьогоднішній день в Україні не створено жодної інституції, яка б належним чином займалась вирішенням даних проблем. Повноваження щодо регулювання інвестиційної діяльності на сьогодні розділені між низкою установ, які навіть в сукупності поки не можуть налагодити належний позитивний інвестиційних клімат в державі. З метою підвищення інвестиційної привабливості України, вважаємо за необхідне детальніше дослідити державну систему органів управління інвестиційною діяльністю та внести власні пропозиції щодо можливих варіантів їх вдосконалення та оптимізації.

Правове регулювання від латинської “Regulare” – спрямовувати, впорядковувати. Це один із засобів державного впливу на суспільні відносини з метою їх впорядкування в інтересах людини, суспільства та держави [24, с. 40].

О. Ф. Скакун визначила дефініцію правового регулювання, як – здійснюване державою за допомогою права та сукупності правових засобів упорядкування суспільних відносин, їх юридичне закріплення, охорона та розвиток [25, с. 423].

В навчальному посібнику з теорії держави та права правове регулювання визначено як - цілеспрямований результативний вплив права на конкретні суспільні відносини з метою їх впорядкування та вдосконалення за допомогою виключно правових засобів [26, с. 256].

Враховуючи дані дефініції, можна визначити, що правове регулювання – це здійснення державою нормалізації суспільних відносин за допомогою права та правових засобів, їх юридичного закріплення а також забезпеченням сталої охорони та розвитку. Предметом правового регулювання завжди виступають конкретні суспільні відносини, які регулюються відповідними нормами права. Отже, ми можемо надати власну дефініцію поняттю правове регулювання інвестиційної діяльності – це здійснювана державою діяльність щодо упорядкування суспільних відносин, об'єктом яких є інвестиції, за допомогою галузей права та нормативно-правових засобів, а також їх юридичне закріплення, охорона та розвиток.

Відштовхуючись від дослідження дефініції правового регулювання, вважаємо за необхідне надати визначення державного регулювання, отже – це сукупність правових засобів та методів, за допомогою яких відповідні органи державної влади на основі законодавства та в межах наданої їм компетенції здійснюють вплив на процес функціонування певної сфери суспільного життя. Відповідно до ст. 11 Закону України «Про інвестиційну діяльність» державне регулювання інвестиційної діяльності здійснюється з метою реалізації економічної, науково-технічної і соціальної політики виходячи із цілей розвитку України, державних та регіональних програм розвитку економіки держави, державного і місцевих бюджетів, зокрема передбачених у них обсягів фінансування інвестиційної діяльності. Відповідно до ч. 1 ст. 12 цього ж закону, державне регулювання інвестиційної діяльності включає:

1. Безпосереднє управління інвестиціями;
2. Регулювання умов інвестиційної діяльності;

3. Контроль за законністю інвестиційної діяльності усіма її учасниками та інвесторами [13].

Для того щоб забезпечити найбільш сприятливий та стабільний інвестиційний клімат в державі, встановлюються законодавчі гарантії захисту інвестицій. Правовий режим інвестування в Україні визначається національним законодавством, яке складається з таких нормативно-правових актів: Конституція України (як головний закон держави), Закон України «Про інвестиційну діяльність» від 18 вересня 1991 р., Закон України «Про зовнішньоекономічну діяльність» від 01 квітня 1991 р., Декрет КМУ «Про впорядкування діяльності суб'єктів підприємницької діяльності, створених за участю державних підприємств» від 31 грудня 1992 р., Указ Президента України «Про інвестиційні фонди та інвестиційні компанії», Закон України «Про режим іноземного інвестування» від 19 лютого 1994 р., Закон України «Про цінні папери та фондовий ринок» від 23 січня 2006 р. та ін.

В. А. Вакалюк вважає, що регулювання інвестиційної діяльності в державі здійснюється двома шляхами: у вигляді прямого втручання з боку держави, тобто адміністративно-правового та непрямого втручання в інвестиційну діяльність [27, с. 124]. Пряме регулювання інвестиційної діяльності з боку держави вміщує в собі: планування та прогнозування обсягу інвестицій в державі; встановлення певних умов та виконання чітких дій щодо інвестування в державі; розміщення замовлень державних інвестицій та контроль їх виконання. [28]. Щодо форм непрямого державного регулювання інвестиційної діяльності, то до них можна віднести сприяння створенню належного інвестиційного клімату та створення відповідних умов господарювання для суб'єктів інвестиційної діяльності.

Наведемо дані форми регулювання у схемі (рис. 1):

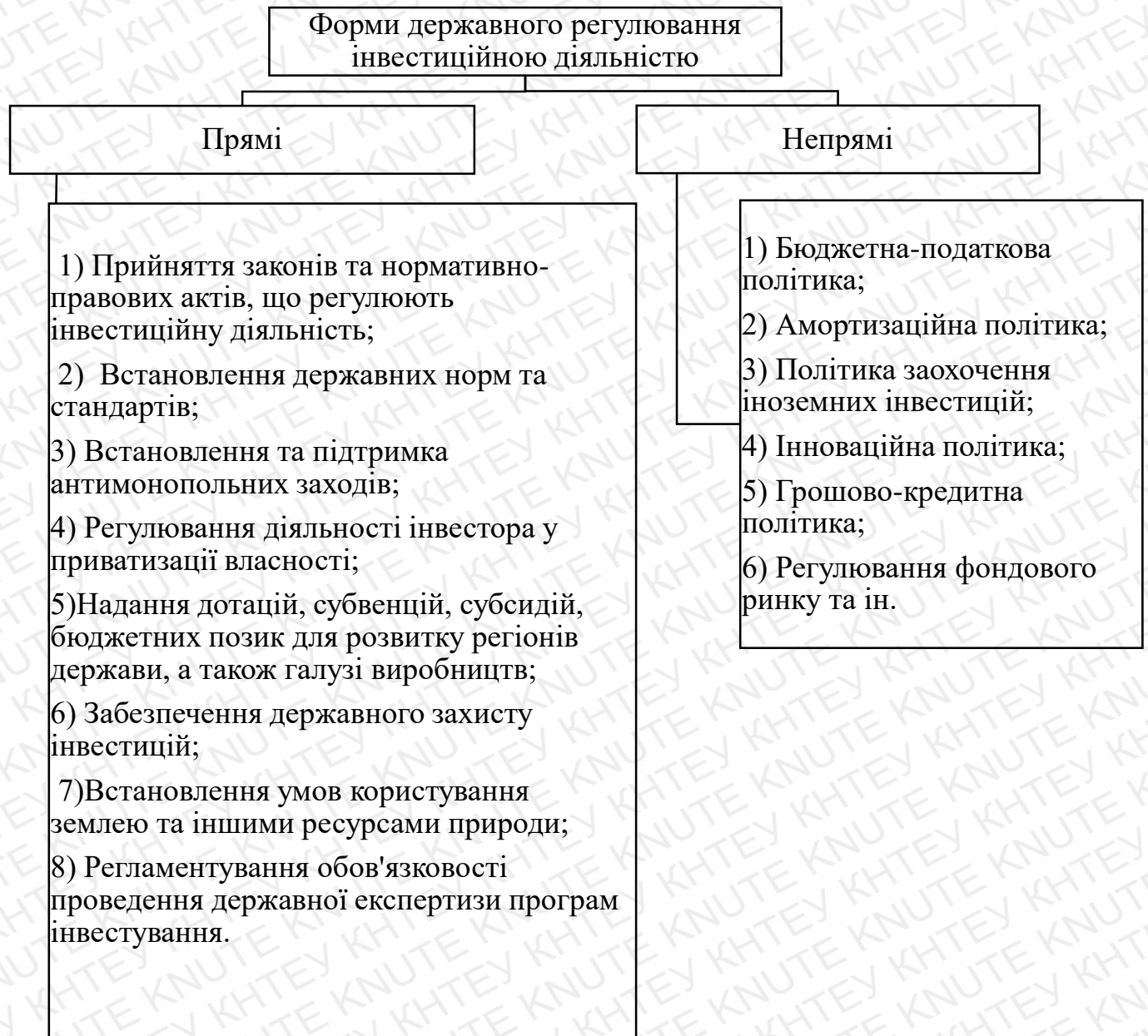

Рис. 1 Форми державного регулювання інвестиційної діяльності.

Державне регулювання в сфері інвестицій включає в себе управління державними інвестиціями, регламентацію умов інвестиційної діяльності, а також провадження контролю за здійсненням інвестиційної діяльності усіма її учасниками. Центральні та місцеві органи державної влади здійснюють управління державними інвестиціями.

Здійснюючи аналіз наукових досліджень, законодавчих актів, джерел в мережі інтернет ми з'ясували, що в Україні за час її незалежності так і не було створено єдиної цілісної системи державних органів регулювання інвестиційної діяльності, яка б займалась питанням формування позитивного інвестиційного клімату. Більшість з них були створені, реорганізовані, а з часом ліквідовані, саме це можна назвати основною причиною досить повільного розвитку інвестиційної діяльності в Україні. Зважаючи на дану проблематику, вважаємо за необхідне дослідити та проаналізувати компетенцію державних органів, які наділені повноваженнями з управління та контролю інвестиційною діяльністю.

Чинну систему органів, які беруть участь у формуванні та реалізації інвестиційного клімату можна розділити на два ієрархічні рівні. Це загальнодержавні та регіональні органи управління. Державне управління інвестиційною діяльністю на цих рівнях здійснюється різними державними органами – від Верховної Ради України до місцевих органів виконавчої влади, важливо, що кожен з органів має власні повноваження, реалізація яких відіграє важливу роль для формування інвестиційного клімату [29, с. 139].

Загальнодержавні органи управління інвестиційною діяльністю	Регіональні органи управління інвестиційною діяльністю
<p><i>Державні органи загальної компетенції:</i> Верховна Рада України, Президент України, Кабінет Міністрів України, Міністерство економічного розвитку та торгівлі України, Спеціально уповноважені центральні органи виконавчої влади у сфері інвестиційної діяльності.</p>	<p><i>Регіональні органи загальної компетенції:</i> місцеві органи виконавчої влади (обласні державні адміністрації, районні державні адміністрації), органи місцевого самоврядування (обласні, районні, селищні, сільські ради, виконавчі органи місцевого самоврядування). Спеціально</p>

	уповноважені виконавчі органи в сфері інвестиційної діяльності.
--	---

Рис.2. Загальнодержавні та регіональні органи управління інвестиційною діяльністю.

Деякі дослідники розділяють систему державних органів, які беруть участь у сфері регулювання інвестиційної діяльності на органи державної влади загальної компетенції та на органи державної влади спеціальної компетенції.

Органи державної влади загальної компетенції включають в себе:

1) Верховну Раду України; 2) Президента України; 3) Кабінет Міністрів України; 4) Державні місцеві адміністрації; 5) Органи місцевого самоврядування.

Щодо органів влади спеціальної компетенції, то до них входять:

1) Міністерство фінансів України; 2) Міністерство економічного розвитку та торгівлі України; 3) Рахункова палата; 4) Національне агентство України з іноземних інвестицій та розвитку; 5) Державна аудиторська служба України; 6) Державна казначейська служба України; 7) Державна фіскальна служба України; 8) Аудиторська палата України; 9) Національна інвестиційна рада України; 10) Міжвідомча комісія з питань державних інвестиційних проєктів; 11) Фінансово-кредитна рада з відбору проєктів, для реалізації яких залучаються кошти під державні гарантії; 12) Національна рада України з питань розвитку науки і технологій.

Пропонуємо розглянути органи управління інвестиційною діяльністю на загальнодержавному рівні більш детально, та визначити їхні повноваження в сфері інвестицій.

Почнемо з Верховної Ради України: державну політику у сфері регулювання інвестиційної діяльності визначає Верховна Рада України, правовий статус якої оснований на положеннях Конституції України, Бюджетного й Податкового кодексів

України. Верховна Рада України формує законодавчу базу інвестиційної діяльності, яка стосується соціально-економічного розвитку України (законодавство щодо бюджету та бюджетної системи України; систем оподаткування та митних платежів; засад функціонування фінансового, грошового та кредитного ринків інвестиційної діяльності; порядку випуску й обігу державних цінних паперів, тощо. Дані повноваження регламентуються згадуваними вище нормативно-правовими актами та реалізуються самостійно Верховною Радою України або через створені нею комітети чи за допомогою спеціальних тимчасових комісій [30].

Отже, ми з'ясували, що основною функцією Верховної Ради України у формуванні інвестиційної політики є прийняття законодавчої бази, внесення до неї змін та визнання такою, що втратила чинність. Також варто зауважити, що на сьогоднішній день Верховною Радою 9-го скликання не було утворено жодного комітету, який займався б покращенням інвестиційного клімату в нашій державі. Створено лише у 2020 році тимчасову спеціальну комісію Верховної Ради України з питань захисту прав інвесторів, яка повинна визначати пріоритетні напрями вдосконалення законодавства щодо створення умов для інвестиційної діяльності; забезпечувати захист прав інвесторів; контролювати порушення прав інвесторів з боку органів державної влади та правоохоронних органів шляхом зловживань положеннями чинного законодавства України. Проте досліджуючи діяльність згаданої комісії в мережі інтернет, не було знайдено жодних звітів щодо результатів її роботи [31].

У сфері державного управління інвестиційною діяльністю значними повноваженнями наділений Президент України. Він є гарантом суверенітету та державної цілісності України, його повноваження визначаються ст. 106 Конституції України, відповідно до якої Президент в межах передбачених у бюджеті коштів, для здійснення своїх повноважень створює консультативно-дорадчі та інші допоміжні органи та служби, підписує законодавчі акти прийняті Верховною Радою України, які

прямо стосуються регулювання інвестиційної політики (Бюджетний кодекс України, Закон України «Про державний бюджет», і т.д.). Відповідно до указу 5-го президента України П. Порошенка, № №365/2016 від 29.08.2016 р., було затверджено положення про Національну інвестиційну раду, як консультативно-дорадчий орган при Президентові України (її попередницею була Рада вітчизняних та іноземних інвесторів, ліквідована 24.12.2014 р.) Відповідно до Указу діючого Президента України В. Зеленського від 14.08.2020 р. були внесені зміни у положення про Національну інвестиційну раду та був затверджений її персональний склад. Відповідно до положення на інвестиційну раду покладені наступні завдання: - розроблення пропозицій щодо стимулювання та розвитку інвестиційної діяльності в Україні, створення привабливого інвестиційного іміджу України з урахуванням позитивної міжнародної практики; - формування основних напрямів державної політики щодо поліпшення інвестиційного клімату в Україні; - напрацювання пропозицій щодо стратегічних напрямів розвитку інвестиційного потенціалу України, стимулювання іноземних та національних інвестицій в розвиток економіки держави; - вивчення ініціатив та потенційних пропозицій щодо інвестиційних проєктів, а також практики взаємодії суб'єктів інвестиційної діяльності з державними органами; - аналіз та узагальнення проблем, які перешкоджають інвестуванню в економіку України, підготовка пропозицій щодо шляхів їх вирішення, зокрема щодо заходів зі сприяння захисту прав інвесторів; - участь в опрацюванні проєктів актів законодавства з питань інвестиційної діяльності [32].

Інвестиційна Рада повинна працювати у формі засідань, які проводяться не рідше ніж два рази на рік. Проте, провівши дослідження ми виявили, що від часу заснування засідання Ради відбулося всього два рази. Вперше інвестиційна рада була зібрана 25 травня 2018 року під керівництвом 5-го Президента України [33]. Вдруге засідання Національної інвестиційної ради відбулося 22 січня 2020 року (перше

засідання Національної інвестиційної ради з моменту обрання нового, чинного президента) й очолювалось прем'єр-міністром [34].

Кабінет Міністрів України є вищим органом виконавчої влади, відповідає за реалізацію та формування інвестиційної політики в державі. Окреслює та запроваджує проекти пов'язані з інвестиційною діяльністю. Займається розробкою та здійсненням загальних програм розвитку економіки, науково-технічної та соціальних сфер держави. Здійснює власні повноваження безпосередньо, через міністерства та через центральні органи виконавчої влади, місцеві державні адміністрації, займається спрямуванням та координацією роботи цих органів. Кабінет Міністрів України в межах своїх повноважень: 1) займається розробкою та поданням до Верховної Ради України рекомендацій щодо основних напрямів розвитку інвестиційної діяльності; 2) сприяє розвитку пріоритетних напрямів інвестиційної діяльності; 3) провадить діяльність, щодо створення сприятливої інфраструктури з метою поживлення інвестиційної діяльності; 4) займається підготовкою проекту закону «Про державний бюджет України» на відповідний рік, вносить пропозиції щодо обсягів бюджетних коштів для фінансової підтримки інвестиційних проектів та подає до Верховної Ради України; 5) затверджує положення про порядок державної реєстрації інноваційних проектів і ведення відповідного реєстру [35].

У жовтні 2016 року згідно з Постановою Кабінету Міністрів України був створений незалежний тимчасовий консультативно-дорадчий орган - Офіс із залучення та підтримки інвестицій, його очолював уповноважений з інвестицій від Уряду- заступник міністра фінансів України. Офіс було утворено з метою: сприяння взаємодії інвесторів з державними органами та органами місцевого самоврядування; сприяння інвестиційному клімату через підготовку та виконання інвестиційних проектів; підтримки пріоритетних інвестиційних проектів; здійснення супроводу іноземних інвесторів, при інвестуванні в державні проекти; внесення пропозиції щодо

змін в чинному законодавстві для покращення інвестиційних умов та сприяння позитивному розвитку інвестиційного клімату, тощо [36].

Станом на сьогодні, відповідно до постанови № 81 від 03 лютого 2021 р. «Про ліквідацію деяких консультативних, дорадчих та інших допоміжних органів, утворених Кабінетом Міністрів України» Офіс із залучення та підтримки інвестицій був ліквідований [37]. Розпорядженням Кабінету Міністрів України від 21 березня 2018 р. № 174-р. «Про утворення державної установи “Офіс із залучення та підтримки інвестицій”» була утворена не прибуткова державна установа «UkraineInvest», або як її ще називають «інвест-няня», яку Уряд визначив уповноваженою установою щодо супроводу інвестиційних проєктів із значними інвестиціями, відповідно до Закону України від 10. 02. 2021 р. «Про державну підтримку інвестиційних проєктів із значними інвестиціями в Україні». Щодо функцій установи, то вона повинна займатись:

1. Залученням потенційних інвесторів для реалізації інвестиційних проєктів із значними інвестиціями;
2. Супроводженням інвестора під час подання заявки на державну підтримку;
3. Взаємодією з органами державної влади та місцевого самоврядування;
4. Сприянням у вирішенні проблемних питань на етапі реалізації інвестиційних проєктів.

Досліджуючи органи державної влади, які регулюють інвестиційну діяльність в Україні варто ще згадати про Міністерство економічного розвитку та торгівлі України. На нього покладено завдання із забезпечення формування та реалізації державної інвестиційної та інноваційної політики, відповідає за створення в Україні інвестиційно-інноваційної інфраструктури. Відповідно до положення «Про Міністерство розвитку економіки, торгівлі та сільського господарства України» на міністерство покладено наступні завдання:

1) формування та реалізація державної інвестиційної політики, зокрема з управління державними інвестиціями; 2) бере участь в організації економічного співробітництва та розвитку про міжнародне інвестування та багатонаціональні підприємства; 3) здійснює державну реєстрацію інвестиційних проектів, для реалізації яких може надаватися державна підтримка; 4) встановлює порядок проведення моніторингу стану розроблення та реалізації державних інвестиційних проектів; 5) веде Державний реєстр інвестиційних проектів та проектних (інвестиційних) пропозицій і Державний реєстр інвестиційних проектів у пріоритетних галузях економіки; 6) проводить моніторинг та аналіз ефективності використання державної підтримки інвестиційної діяльності; 7) готує пропозиції на підставі даних Державного реєстру інвестиційних проектів та інвестиційних пропозицій щодо обсягів державних інвестицій для врахування їх під час розроблення проекту Державного бюджету України на відповідний рік; 8) забезпечує в межах повноважень, проведення оцінки, експертизи та відбору інвестиційних проектів, що потребують державної підтримки; 9) утворює, реорганізовує та ліквідує регіональні центри з інвестицій та розвитку з метою підтримки інвестиційного розвитку регіонів; 10) здійснює заходи, зокрема міжнародні, спрямовані на формування позитивного інвестиційного іміджу [38].

Забезпеченням, формуванням та реалізацією державної інвестиційної політики безпосередньо займається Департамент інвестицій - самостійний структурний підрозділ апарату Міністерства розвитку економіки, торгівлі та сільського господарства України. У своєму складі департамент має структурні підрозділи, а саме:

- відділ державно-приватного партнерства;
- відділ інструментів залучення інвестицій;
- відділ державних інвестиційних проектів;
- відділ інвестиційної політики;
- відділ міжнародного інвестиційного співробітництва.

Основні завдання, функції та права структурних підрозділів, що входять до складу департаменту визначаються в положеннях про них.

Відповідно до звіту про діяльність Департаменту інвестицій за 2020 рік, ми можемо побачити, що департамент на протязі року займався проведенням публічних закупівель, здійснював діяльність щодо координації регіональної економічної політики та стратегічного розвитку інвестиційної діяльності на 2021 – 2027 роки, проведено заходи щодо покращення інвестиційної та зовнішньоекономічної політики (проведено інвестиційні конкурси, укладено 9 інвестиційних договорів на загальну суму інвестицій понад 87,15 млн грн, була проведена діяльність щодо спрощення процедур інвестування в різні сфери життєдіяльності; здійснено діяльність щодо підготовки звітних матеріалів) [39].

На основі проведених досліджень варто сказати, що державну політику у сфері регулювання інвестиційної діяльності визначає Верховна Рада України, яка забезпечує інвестиційну діяльність законодавчою базою, а також формує програму пріоритетних напрямів інвестиційної діяльності для Кабінету Міністрів України.

Національна інвестиційна рада при Президентові України як консультативно-дорадчий орган була створена для стимулювання, створення та розвитку привабливого інвестиційного клімату в Україні, проте досліджуючи її діяльність ми виявили, що за весь період її роботи було проведено лише два засідання, і позитивних результатів її діяльності поки немає. Офіс із залучення та підтримки інвестицій при Кабінеті Міністрів України був реорганізований в державну установу UkraineInvest, яка повинна займатись супроводом інвестиційних проєктів зі значними інвестиціями. Відомо, що дана установа отримала понад 15 запитів від потенційних інвесторів щодо можливості надання державної підтримки їхнім інвестиційним проєктам, обсяг інвестицій у які становить понад 1 млрд доларів США. Отже можна відмітити, що основну роботу в створенні привабливого інвестиційного клімату провадить Міністерство економіки України через Департамент Інвестицій, який займається

проблемами формування та реалізації інвестиційної політики. Також Уряд України зараз ретельно працює над створенням надійного ґрунту для залучення іноземних інвесторів зі значними інвестиціями, надаючи їм підтримку з боку держави.

Одним з негативних чинників, який заважає прогресивному розвитку інвестиційної діяльності є специфіка українського законодавства, яка дозволяє після кожної зміни влади ліквідувати старі консультативно-дорадчі органи і створювати нові. Вважаємо, що на сьогоднішній день вагомою проблемою є те, що в нашій державі відсутня єдина інстанція, яка б повною мірою забезпечувала комплексне управління інвестиційної діяльності та займалась вдосконаленням інвестиційного іміджу України. Адже постійна реорганізація органів державного управління, дублювання та розпорошення повноважень між різними інстанціями є несприятливими для проведення інвестиційної політики та робить Україну не привабливою для вкладання інвестицій з боку іноземних інвесторів на міжнародній арені.

Отже, ми вважаємо що для того аби сформувати сприятливий інвестиційний клімат, в Україні повинен бути забезпечений достатній рівень державної фінансової підтримки, а також створений єдиний уповноважений орган, який буде наділений реальними, достатніми повноваженнями для досягання відповідних цілей та буде діяти відповідно до поставлених пріоритетів для реалізації позитивної інвестиційної політики держави.

1.3. Суб'єкти та об'єкти інвестиційної діяльності

Інвестиційна діяльність являє собою цілісну систему, адже вона вміщує в собі всі необхідні елементи: суб'єкт інвестування (інвестор, учасники); об'єкт інвестування (певне матеріальне або соціальне благо, в яке вкладається інвестиція); зв'язок між суб'єктом та об'єктом (здійснення інвестицій з метою досягнення

соціального ефекту) та інвестиційний ринок у якому вони існують. У даному розділі спробуємо детально дослідити суб'єкти та об'єкти інвестиційної діяльності.

Українське законодавство має досить розгалужену систему нормативно-правових актів, проте в його нормах немає єдиного розуміння поняття суб'єкта інвестиційної діяльності. Тому вважаємо, що дослідження та окреслення чіткого кола суб'єктів а також визначення їх правового статусу є актуальним.

Відповідно до ч. 1 ст. 5 Закону України «Про інвестиційну діяльність» суб'єктами інвестиційної діяльності є – інвестори та учасники. Частина друга цієї ж статті визначає, що інвесторами є суб'єкти інвестиційної діяльності, які приймають рішення про вкладення власних, позичкових і залучених майнових та інтелектуальних цінностей в об'єкти інвестування. А частина третя в свою чергу визначає, що учасники інвестиційної діяльності це - громадяни та юридичні особи України, інших держав, які забезпечують реалізацію інвестицій як виконавці замовлень або на підставі доручення інвестора. [13]. З огляду на перелік суб'єктів, який запропонований у законі, ми бачимо, що ніяк не врегульовано питання щодо належності осіб без громадянства до суб'єктів інвестиційної діяльності, тому ми вважаємо, що ч. 2 ст. 5 Закону України «Про інвестиційну діяльність», повинна бути доповнена апатридами як учасниками інвестиційних відносин, адже згідно зі ст. 26 Конституції України, особи без громадянства володіють таким самим обсягом прав, як і громадяни та іноземці [30].

Важливим є те, що науковці вважають за доцільне узагальнити всіх інвесторів та учасників інвестиційних відносин в єдину категорію «суб'єкт», та пропонують надати наступне визначення: фізична або юридична особа, яка здійснює інвестиційну діяльність, наділена певним обсягом прав та обов'язків, правоздатність та дієздатність якої визначені на законодавчому рівні, яка наділена юридичною здатністю реалізовувати права і виконувати обов'язки у діяльності з інвестування в об'єкти, що не заборонені законодавством [10, с. 27].

Так, для прикладу в ст. 5 Закону України «Про інноваційну діяльність» надано визначення суб'єктів інноваційної діяльності, відповідно ними можуть бути - фізичні і юридичні особи України, фізичні і юридичні особи іноземних держав, особи без громадянства, об'єднання цих осіб, які провадять в Україні інноваційну діяльність і залучають майнові та інтелектуальні цінності, вкладають власні чи запозичені кошти в реалізацію в Україні інноваційних проєктів [40]. Оскільки, інновації та інвестиції є двома нерозривними сферами і інноваційна діяльність є складовою інвестиційної діяльності, то можемо вважати що поняття суб'єктів інноваційної діяльності ми можемо вважати, таким що повністю розкриває зміст та перелік суб'єктів саме інвестиційної діяльності.

Вітчизняні науковці не зовсім погоджуються з нормами законодавства і пропонують розширити перелік суб'єктів.

1. Банки та фінансові структури, що надають кошти для інвестування;
2. Органи державної влади, які в межах своїх повноважень повинні регулювати інвестиційну діяльність;
3. Суб'єкти, що виконують роль фінансових посередників на ринку інвестицій (інвестиційні фонди, інвестиційні компанії, довірчі товариства);
4. Органи державного, регіонального, галузевого, міжгалузевого господарського управління (міністерства, відомства, виконавчі комітети місцевих рад, господарські об'єднання та ін.);
5. Суб'єкти господарювання – виконавці - які здійснюють практичні дії, щодо реалізації інвестицій (організації що надають послуги, виконують роботи, виготовляють продукцію, які необхідні для реалізації інвестицій) [41, с. 221].

В. Д. Чернадчук зауважує, що прямо чи опосередковано у здійсненні інвестиційної діяльності беруть участь:

1. Дрібні інвестори (фізичні особи), які зацікавлені в отриманні прибутку від своїх вкладів;

2. Великі інвестори, які зацікавлені в вкладанні активів в надійні проекти, прагнуть здійснювати контроль їх рухом та отримати певну вигоду від цього;
3. Трудові колективи структур, що інвестуються;
4. Адміністрація, що здійснює регулювання фінансових потоків і має власний інтерес щодо руху інвестицій;
5. Посередницькі структури, які є допоміжними, і здійснюють обслуговування інвестиційного процесу [3, с. 68].

Щодо суб'єктів, що пропонують науковці, то ми вважаємо, що вони мають місце бути, проте їхній статус повинен бути визначений як не обов'язкових учасників інвестиційних відносин, адже вони не завжди беруть участь в здійсненні інвестиційного процесу, а лише тоді, коли вони є необхідними для здійснення певних дій, або потрібна їх тимчасова участь.

В дефініціях та переліках суб'єктів, які пропонує нам законодавець у Законах України «Про інвестиційну діяльність», «Про інноваційну діяльність» та в інших нормативно-правових актах, які були нами проаналізовані немає жодної згадки про державу, як суб'єкта інвестиційної діяльності. Ми вважаємо, що держава є важливим учасником в інвестиційних відносинах, тому пропонуємо більш детально розібратись яку роль вона відіграє у цих відносинах.

Державу можна назвати специфічним суб'єктом в інвестиційних відносинах, адже вона може виконувати одразу дві функції, а саме: може бути одночасно як інвестором з власним капіталом так і регулюючим суб'єктом інвестиційних відносин. Значним недоліком є те, що в вітчизняних нормативно-правових актах немає єдиного вичерпного переліку щодо форм реалізації інвестицій, які здійснює держава.

Наведемо перелік форм здійснення інвестиційної діяльності державою:

1. Участі в міжнародних договорах про інвестиційну діяльність;
2. Заохочення національних та іноземних інвесторів щодо залучення капіталу в інвестиційний процес;

3. Регулювання розроблення та прийняття нормативно-правових актів;
4. Регулювання інвестиційних процесів;
5. Гарантування перед іноземним інвестором щодо виконання інвестиційних зобов'язань національними суб'єктами інвестиційної діяльності;
6. Учасі в договірних відносинах з інвестором;
7. Інвестування бюджетних коштів в реальний і фінансовий сектори економіки;
8. Надання державної допомоги суб'єктам господарювання;
9. Інвестування державних інвестиційних проектів;
10. Здійснення реальних інвестицій у формі капітальних вкладень, капітального будівництва, капітальних інвестицій [42, с. 116; 43, с. 101].

З вищенаведеного переліку ми бачимо, що він є досить розгалуженим та невпорядкованим і потребує належної систематизації та законодавчого закріплення.

А. С. Макаренко зазначає, що держава займає особливе місце серед суб'єктів інвестиційної діяльності. Вона здійснює свою діяльність через уповноважені державні органи, специфіка такого правового становища полягає у виконанні низки функцій, які в залежності від виду правовідносин можуть мати різну правову спрямованість. Держава є учасником інвестиційного процесу безпосередньо через публічний сектор економіки (сукупність ресурсів (активів), які знаходяться в розпорядженні держави) та через державні інституції (органи виконавчої влади, Національний Банк України, Фонд державного майна, Антимонопольний комітет України, органи місцевого самоврядування). Держава виступає стимулюючим та регулюючим суб'єктом інвестиційних потоків з метою систематизації, контролю за їх кількістю та якістю. Автор зауважує, що держава може виступати у ролі суб'єкта адміністративно владних відносин та як безпосередній учасник інвестиційних відносин [45, с. 58].

Досліджуючи державу, як суб'єкта інвестиційної діяльності, ми виявили, що вона може здійснювати свою діяльність як інвестор і як регулюючий суб'єкт.

Щодо форм діяльності, що вона здійснює, то можна зробити висновок, що держава відіграє величезну роль у регулюванні та здійсненні інвестиційної діяльності, адже її функції спрямовані не лише на створення необхідних умов залучення та зосередження коштів для суб'єктів господарювання, а й на забезпечення ефективного та належного використання коштів і контролю за ними, також на здійснення своєї діяльності у формі прямого інвестування з власного капіталу.

Щодо законодавчого закріплення суб'єктів інвестиційної діяльності, то ми хочемо надати власні пропозиції, щодо його вдосконалення. З нашому дослідженні ми виявили, що ніяк не закріплений статус апатридів у інвестиційній діяльності, що суперечить нормам основного закону держави, тому Ми вважаємо, що ч. 3 ст. 5 Закону України «Про інвестиційну діяльність» повинна бути доповнена особами без громадянства. Також нам здається слушною думка учених щодо зазначення в нормах закону лише основних суб'єктів, які здійснюють певні дії щодо реалізації інвестицій, а статус інших визначити як – другорядні учасники, або необов'язкові учасники інвестиційних відносин.

Також вважаємо, що в Законі України «Про інвестиційну діяльність» повинні бути закріплені норми щодо участі держави як суб'єкта інвестиційної діяльності та повинен бути наданий вичерпний перелік видів діяльності, які держава може здійснювати в сфері інвестування.

Дослідження, які стосуються об'єктів інвестиційної діяльності у правовій доктрині держави майже не проводились. Щодо ситуації в економічній науці, то вона не краща. У галузях права об'єкт інвестиційного права має свої характерні риси. Фінансове право розглядає об'єкт інвестиційної діяльності з погляду публічних фінансів .

С. Братусь щодо цього питання стверджує, що без спеціального об'єкта – грошових коштів, фінансові відносини існувати не можуть і не можуть бути врегульованими окремо від фінансової діяльності держави [46, с.88].

Поняття об'єкта можна визначити як – те, на що спрямована поведінка учасників цих фінансових правовідносин під час здійснення інвестиційної діяльності, що визначена відповідно до їхніх інтересів та в межах належних їм суб'єктивних прав і покладених на них обов'язків як учасників інвестиційного процесу [47, с. 226].

В науковій літературі дослідники виділяють дуалістичний зміст об'єктів інвестиційної діяльності: 1) як фактична правомірна поведінка (юридичний об'єкт правовідносин); 2) як матеріальне благо, на яке поведінка спрямована поведінка суб'єктів (матеріальний об'єкт правовідносин).

В. Протасов вважає, що об'єктом правової діяльності є різного роду суспільні відносини [48, с.45].

Відповідно до ч. 1 ст. 4 ЗУ «Про інвестиційну діяльність» об'єктами інвестиційної діяльності можуть бути будь-яке майно, в тому числі основні фонди і оборотні кошти в усіх галузях економіки, цінні папери (крім векселів), цільові грошові вклади, науково-технічна продукція, інтелектуальні цінності, інші об'єкти власності, а також майнові права. Також, законом визначені об'єкти інвестування в які інвестування заборонено, до них законодавець відносить: Об'єкти, створення і використання яких не відповідає вимогам санітарно-гігієнічних, радіаційних, екологічних, архітектурних та інших норм встановленим законодавством України, а також порушує права та інтереси громадян, юридичних осіб і держави, що охороняються законом. А також визначені певні обмеження, щодо інвестування та фінансування об'єктів будівництва за рахунок коштів фізичних та юридичних осіб [13].

Пропонуємо розібратись в об'єктах інвестиційної діяльності, перелік яких нам надає законодавець через розкриття їх змісту вітчизняним законодавством.

Наказом Міністерства фінансів України «Про затвердження національних положень (стандартів) бухгалтерського обліку в державному секторі» визначено основні фонди (засоби), як – матеріальні активи, які утримуються для використання

їх у виробництві, діяльності або при постачанні товарів, виконанні робіт і наданні послуг для досягнення поставленої мети або для задоволення потреб суб'єкта державного сектору [49]. Також в даному наказі ми можемо знайти визначення оборотних коштів (активів), відповідно це - грошові кошти та їх еквіваленти, що не обмежені у використанні, та інші активи, призначені для реалізації чи споживання протягом певного періоду. Щодо поняття цінних паперів, то Закон України «Про цінні папери та фондову біржу» надає нам наступне визначення, це - грошові документи, що засвідчують право володіння або відносини позики, визначають взаємовідносини між особою, яка їх випустила, та їх власником і передбачають, як правило, виплату доходу у вигляді дивідендів або процентів, а також можливість передачі грошових та інших прав, що впливають з цих документів, іншим особам [50].

Поняття цільових грошових вкладів в Законі України «Про систему гарантування вкладів фізичних осіб» висвітлюється, як банківський вклад (депозит), і визначається, як – угода, відповідно до якої одна сторона, що прийняла від другої сторони або для неї грошову суму, що надійшла, зобов'язується виплачувати вкладникові таку суму та проценти на неї або дохід в іншій формі на умовах та в порядку, встановлених договором. Слово «депозит» походить від лат. Depositum – переданий на зберігання [51].

Законом України «Про наукову і науково-технічну діяльність» визначено, що науково-технічна продукція – це науковий та науково-технічний результат, призначений для реалізації [52].

Щодо поняття інтелектуальних цінностей, то законодавець не надає його визначення, тому спробуємо надати його самостійно, це - всі продукти створені інтелектуальною діяльністю, які можуть формувати потенційні можливості підприємства за рахунок їх унікальності та здатні забезпечувати стійкі конкурентні переваги.

У науковій літературі виділяють майновий та немайновий об'єкт інвестиційних відносин [47, с. 225]. Об'єкти, які наведені у законодавстві також можна розділити на ці категорії. До майнових об'єктів можна віднести майно, цінні папери, цільові грошові вклади, об'єкти власності, а також майнові права, до немайнових можна віднести науково-технічну продукцію та інтелектуальні цінності.

Дослідивши об'єкт інвестиційної діяльності через призму законодавства та проаналізувавши перелік об'єктів, які запропоновано законодавцем, можемо підсумувати та надати власне визначення, на нашу думку об'єкт інвестиційної діяльності це - матеріальні активи та соціальні (нематеріальні) блага, на яких зосереджена поведінка учасників, задля досягнення результату, оснований на їхніх інтересах.

РОЗДІЛ 2

НОРМАТИВНО-ПРАВОВЕ РЕГУЛЮВАННЯ ІНВЕСТИЦІЙНОЇ ДІЯЛЬНОСТІ В УКРАЇНІ

2.1. Нормативно-правова база регулювання інвестиційної діяльності

Одним з основних чинників, які впливають на створення сприятливого інвестиційного клімату в державі та покращують її інвестиційний імідж на міжнародній арені є створення адекватного, стабільного правового поля. Регулювання Інвестиційних відносин відбувається за допомогою законодавчих нормативно-правових, локальних нормативних актів (установчі, внутрішні, інвестиційні договори). Всі ці правові акти можна назвати важливими, проте першочерговими є акти інвестиційного законодавства. За різними підрахунками дослідників законодавча база регулювання інвестиційної діяльності, а також відносин які певним чином відносяться до неї в Україні охоплює від 150 до 1000- нормативних актів, як загальнодержавного рівня так і регіонального (Додаток Б). Така кількість нормативно-правових актів ускладнює здійснення інвестиційної діяльності, призводить до суперечливості норм та перешкоджає розвитку інвестиційної привабливості держави.

Вважаємо за необхідне дослідити нормативно-правовий механізм регулювання інвестиційної діяльності на державному, регіональному та на міжнародному рівні і запропонувати власне бачення вирішення даної проблеми.

Надамо визначення поняттю «Законодавство що регулює інвестиційну діяльність» ,на нашу думку це – система нормативно-правових актів прийнятих державою, які приймаються на необмежений термін, або певний строк і регулюють інвестиційну діяльність в Україні.

Наведемо систему нормативно-правових актів, що регулюють інвестиційну діяльність у вигляді схеми (Рис.2):

Рис. 2 Нормативно-правові акти регулювання інвестиційної діяльності.
(Складено на основі аналізу законодавства).

Відповідно до ст. 8 Конституції в Україні визнається та діє принцип верховенства права. Конституція має найвищу юридичну силу. Закони і інші нормативно-правові акти повинні їй відповідати [30].

Пропонуємо визначити ієрархічну підпорядкованість нормативно-правових актів з питань інвестиційної діяльності:

1. Конституція України
2. Закони України, Укази Президента
3. Документи Центральних органів влади
4. Судова практика з інвестиційної діяльності
5. Документи органів місцевої влади

6. Внутрішні документи суб'єктів господарювання

Процес формування нормативно-правової бази, що регулює інвестиційні процеси в Україні розпочався з моменту прийняття Акту про незалежність 1991 року. Більшість нормативно-правових актів, що регулюють інвестиційну діяльність в Україні були прийняті в перші роки незалежності, проте продовжують прийматись до сьогодні. Першим і основним кроком щодо управління відносин в сфері інвестицій стало прийняття Верховною Радою України законів «Про захист іноземних інвестицій в Україні» від 10 вересня 1991 року та «Про інвестиційну діяльність» від 18 вересня 1991 року.

Взагалі, деякі науковці процес формування інвестиційного законодавства розділяють на декілька етапів. Так А. В. Косенко, у своїй статті виділяє три етапи формування нормативно-правової бази вітчизняного законодавства [53].

– Перший етап припадає на 1991-1992 роки, саме у цей період було прийнято більшість законодавчих актів регулювання інвестиційної діяльності, а саме: Про підприємництво», «Про захист іноземних інвестицій», «Про підприємства в Україні», «Про власність», «Про господарські товариства», «Про зовнішньо-економічну діяльність», «Про інвестиційну діяльність», «Про банки та Банківську діяльність», «Про іноземні інвестиції». Цими законами визначались економіко-правові та соціальні умови здійснення інвестиційної та підприємницької діяльності, гарантувалось право власності, встановлювались гарантії вільної підприємницької діяльності, рівність вітчизняних та зарубіжних суб'єктів інвестиційної діяльності. У цей період формування інвестиційного клімату держава прийняла рішення надати перевагу іноземним інвесторам. Прийнятий 12 березня 1992 р. закон «Про іноземні інвестиції» надав іноземцям певні пільги. Невизначеність інвестиційної політики в цей період виявлялась у постійних змінах законодавства, один законодавчий акт міг бути змінений декілька разів. Закони цього періоду не давали інституційних гарантій підприємцям і мали здебільшого декларативний характер [54].

– Другий етап охопив 1995 – 1998 роки і більшою мірою був втілений для боротьби з економічною кризою тих років. Основним завданням було збереження підтримки соціально-економічних перетворень та відновлення довіри до влади з боку населення. Важливим кроком побудови механізму регулювання інвестиційного процесу стало прийняття Кабінетом Міністрів України «Концепції регулювання інвестиційної діяльності в умовах ринкової трансформації економіки» від 1 червня 1995 р. (втратила чинність від 15.02.2002р.) [55]. Концепція була спрямована на направлення інвестицій в розвиток пріоритетних напрямів економіки.

– Третій етап обмежено науковцями часовими рамками з 1999 - 2002 р. проте, автор вважає, що з огляду на погіршення інвестиційного клімату в нашій державі цей етап триває і досі [56]. Можливо погодитись з цією точкою зору, адже ми можемо прослідкувати, що за цей період не відбулось ніяких істотних змін у формуванні нової системи державного управління інвестиційним процесом, а сучасний інвестиційний клімат України має певні проблеми, на фоні яких він є не привабливим для інвесторів .

О. Руденко в свою чергу виділяє п'ять етапів формування й розвитку інвестиційного законодавства, вказує на проблематику та недоліки кожного з них.

– Перший етап 1991-1992 рр. - до недоліків прийнятого законодавства того періоду автор відносить нечіткість або відсутність законодавчих актів, що регулюють сфери господарської, адміністративної, соціальної та ін. діяльності. Відбувалось зловживання податковими пільгами у спеціальних економічних зонах.

– Другий етап 1993-1996 рр. - скасування раніше наданих пільг інвестування іноземним інвесторам у спеціальних економічних зонах та погіршення внаслідок цього інвестиційного клімату. Введення обов'язковості державної реєстрації підприємств.

– Третій етап 1997-1999 рр. - порушення Україною принципу незворотності закону у часі. Це стосувалось закону, що скасовував пільги інвесторам.

– Четвертий етап 2000-2008 рр. - спірний характер прийнятих нормативно-правових актів на цьому етапі (Цивільного та Господарського кодексів), що тягнуло за собою внесення змін та доповнень в законодавство. Внаслідок світової економічно-фінансової кризи були призупинені або згорнуті деякі інвестиційні проекти.

– П'ятий етап 2009-сьогодення - внаслідок глобальної фінансової нестабільності та через ускладнення механізму організаційно-правових умов ведення бізнесу відбулося зниження інвестиційної привабливості України. Звільнення майнових інвестицій від сплати ввізного мита [57, с. 35].

Аналіз етапів прийняття інвестиційного законодавства, показує нам, що за всі роки його формування не було чіткого цілісного розуміння розвитку даної галузі. Адже попри багатосторонність та велику кількість нормативно-правових актів відсутня певна взаємоузгодженість між ними. Проте, ми погоджуємось з авторами, лише на рахунок перших етапів формування інвестиційного клімату та законодавства, адже ми вважаємо, що інвестиційні реформи які вносять зміни в інвестиційне законодавство сьогодення та впливають на покращення інвестиційного іміджу дозволяють повною мірою додати новий етап позитивного формування та розвитку інвестиційного законодавства.

Здійснення інвесторами інвестиційної діяльності в Україні регулюється величезною кількістю нормативно правових актів, які можна розділити на дві категорії: 1) законодавство, що регулює інвестиційну діяльність, умовно його можна назвати – спеціальне інвестиційне законодавство; 2) друга категорія нормативно-правових актів є дещо ширшою, адже вона зачіпає всі нормативні акти, що побічно стосуються інвестиційної діяльності [58].

Особливістю українського інвестиційного законодавства є те, що окремі аспекти інвестиційної сфери регулюються не «спеціальним законодавством», а нормами господарського, цивільного, банківського, земельного, фінансового,

митного, також нормативними актами про інновації, приватизацію, підприємництво, цінні папери та фондовий ринок, концесії і тд.

Отже, спробуємо розібратись які нормативні акти законодавства відносяться до якої категорії та що вони регулюють в інвестиційній діяльності.

До основних «спеціальних» нормативно - правових актів регулювання інвестиційної діяльності віднесемо:

Закон України «Про інвестиційну діяльність» від 18 березня 1991 р. - основе його спрямування полягає у забезпеченні рівного захисту прав, інтересів і майна суб'єктів інвестиційної діяльності незалежно від форм власності, а також на ефективне інвестування економіки України, розвитку міжнародного економічного співробітництва та інтеграції. Даний нормативно-правовий акт встановлює загальні правові, економічні та соціальні умови інвестиційної діяльності на території України, визначає загальні положення та порядок здійснення інвестиційної діяльності, державного регулювання інвестиційної діяльності, гарантії прав суб'єктів інвестиційної діяльності, та забезпечує захист інвестицій тощо. Можна підсумувати, що даний закон забезпечує рівні права та захист кожному учаснику інвестиційних відносин та сприяє розвитку ефективного інвестування [13].

Закон України «Про захист іноземних інвестицій на Україні» від 10 вересня 1991 р. визначає положення щодо захисту інвестицій, прибутків, законних прав та інтересів іноземних інвесторів на території держави, наголошує на необхідності дотримуватись законодавства України іноземними інвесторами та не завдавати шкоди її державним, соціальним та економічним інтересам, гарантує перерахування за кордон прибутків іноземних інвесторів, отриманих на законних підставах, дає можливість реінвестувати прибутки на території України, встановлює порядок сплати податків іноземними інвесторами [59]. Підсумуємо, що даний закон визначає гарантії держави щодо здійснення інвестиційної діяльності та правовий режим діяльності іноземних інвесторів.

Закон України «Про режим іноземного інвестування» від 19 березня 1996 р. положення якого врегульовують відносини, щодо державних гарантій захисту іноземних інвестицій, державної реєстрації та контролю за здійсненням інвестицій, діяльності підприємств з іноземними інвестиціями, розгляду спорів тощо [60].

Закон України «Про інститути спільного інвестування» від 15 березня 2001 р., який визначає правові та організаційні основи створення, діяльності та відповідальності суб'єктів спільного інвестування, особливості управління їх активами, встановлено вимоги до складу, структури та зберігання активів, особливості розміщення та обігу цінних паперів інститутів спільного інвестування, порядок і обсяг розкриття інформації інститутами спільного інвестування з метою залучення та ефективного розміщення фінансових ресурсів інвесторів [61].

Отже можна резюмувати, що спеціальне законодавство визначає: основні поняття, які стосуються інвестиційної діяльності, інвестиційного договору, визначає коло суб'єктів та об'єктів інвестиційної діяльності та їх права і обов'язки, гарантії захисту іноземних інвестицій, взаємодію учасників інвестиційного процесу з державними органами, форми і методи спільного інвестування. Щодо законодавства, що регулює іноземне інвестування, то воно визначає умови надання інвесторам податкових та митних пільг, регулює питання надання пільг, субвенцій та дотацій з боку держави, проведення експертизи інвестиційних проєктів, надання державних гарантій, з метою виконання інвестиційних зобов'язань, надання кредитів та ін.

Щодо нормативно-правових актів, які віднесено до другої категорії, то їх перелік є значно ширшим і до такого законодавства варто віднести положення, що регулюють інвестиційну діяльність, які містяться у нормах Податкового, Господарського, Цивільного, Земельного кодексів та Законів України «Про інноваційну діяльність», «Про фінансовий лізинг», «Про концесії», «Про угоди про розподіл продукції», «Про регулювання містобудівної діяльності», «Про комплексну реконструкцію кварталів (мікрорайонів) застарілого житлового фонду», «Про цінні

папери та фондовий ринок», «Про державне регулювання ринку цінних паперів в Україні», «Про господарські товариства», «Про акціонерні товариства», «Про холдингові компанії в Україні», «Про стимулювання розвитку регіонів», «Про транскордонне співробітництво» та багато інших.

Необхідно зазначити, що значну частину нормативно-правових актів, що регулюють інвестиційну діяльність становлять міжнародні правові акти, в яких Україна виступає в ролі учасниці. До цих актів ми можемо віднести багатосторонні міжнародні угоди, конвенції, які спрямовані на здійснення захисту інвестування та вирішення інших питань. До таких документів можна віднести Конвенцію про порядок вирішення інвестиційних спорів між державами та іноземними особами від 18.05.1965 року, яка була ратифікована Україною від 16.03.2000 р., і покликана забезпечувати вирішення інвестиційних спорів через примирення між договірними державами та особами інших Договірних держав у відповідності до положень, які визначені у Конвенції [10]. Також до цієї категорії ще варто віднести міжурядові угоди, які забезпечують сприяння та взаємний захист інвестицій, що укладаються між урядами іноземних держав та Урядом України.

Виділимо також інвестиційне законодавство, що вміщує в собі більшою мірою акти що регулюють інвестиційну діяльність на місцевому (регіональному) рівні. До таких нормативно-правових актів варто віднести Конституцію України, Господарський кодекс, Закони України «Про місцеві державні адміністрації», «Про місцеве самоврядування в Україні», «Про засади державної регуляторної політики у сфері господарської діяльності», «Про інноваційну діяльність», «Про інвестиційну діяльність», «Про наукову і науково-технічну діяльність», «Про наукову і науково-технічну експертизу», Закон України «Про підготовку та реалізацію інвестиційних проектів за принципом «єдиного вікна», а також інші нормативно-правові акти (Укази Президента, постанови Уряду) [80, с. 317]. Окрім цього, до основних актів законодавства, які приймаються лише на регіональному та місцевому рівнях,

віднесемо такі: стратегії розвитку областей (міст, районів); програми залучення інвестицій; програми соціально-економічного розвитку на відповідний рік. Проте негативним фактором документів виключно регіонального рівня є те, що на жаль в Україні відсутні довгострокові (на 30-50 років) стратегії розвитку міст та регіонів, які є необхідними для залучення інвестицій, а особливо тих, що стосуються покращення інфраструктури.

Ми вважаємо, що одним з основних недоліків законодавчого забезпечення інвестиційної діяльності є відсутність нормативно-правових актів, які б чітко визначали роль органів державної влади, які відповідають за залучення інвестицій, та створення сприятливого клімату для їх залучення. Адже в діючому законодавстві їх повноваження здебільшого розмиті і розкидані в різних актах, що ускладнює їх здійснення.

Підсумуємо, що оскільки інвестиційну діяльність регулює величезна кількість нормативно-правових актів, які здебільшого прийняті різними органами державної влади, відповідно вони мають різну юридичну силу, відрізняються за дією у часі та просторі, а також регулюють діяльність різних суб'єктів. Тому цілком логічним є те, що це законодавство є суперечливим за своєю природою.

Незважаючи на всі недоліки українського законодавства, все таки слід звернути увагу і на позитивні зрушення в даній сфері. З метою покращення інвестиційного клімату було здійснено декілька позитивних кроків.

Були здійснені заходи щодо удосконалення системи управління державними інвестиціями, а саме Законом України від 07.04.2015 року №288-VII «Про внесення змін до Бюджетного кодексу України» були прийняті зміни до Бюджетного кодексу України.

Постановою Кабінету Міністрів України від 22.07.2015 р. (набула чинності 12.08.2015р.) № 571 «Деякі питання управління державними інвестиціями» було

затверджено нові прозові процедури відбору проєктів, а також перелік вимог до державних інвестиційних проєктів.

З метою спрощення порядку залучення іноземних інвестицій та унеможливлення прояву ознак корупції при їх державній реєстрації 31.05.2016 р. був прийнятий Закон України №1390-VIII «Про внесення змін до деяких законодавчих актів України, щодо скасування обов'язковості державної реєстрації іноземних інвестицій».

23.05.2017 року Верховна Рада України прийняла Закон України «Про внесення змін до деяких законодавчих актів України, щодо усунення бар'єрів для залучення іноземних інвестицій». Закон регулює основні умови оформлення дозволу на застосування праці іноземців, дані зміни було внесено з метою залучення іноземних кваліфікованих працівників. Також, Закон надає право на отримання посвідки на тимчасове проживання іноземним інвесторам. Отже ми бачимо що даний закон вніс деякі позитивні корективи в законодавство, яке регулює діяльність іноземних інвесторів на території України.

26.05.2017 р. Міністром економічного розвитку і торгівлі України була підписана Угода між Україною та Фондом міжнародного розвитку ОПЕК «Про заохочення та захист інвестицій», яка повинна надати режим найбільшого сприяння щодо розпорядження інвестиціями та сприятиме збільшенню обсягів іноземних інвестицій в провідні галузі економіки України.

Так, у лютому 2021 року президент Володимир Зеленський підписав закон про державну підтримку інвестиційних проєктів зі значними інвестиціями для покращення інвестиційного клімату. Даний закон гарантує надання підтримки з боку держави українським та іноземним інвесторам із загальною сумою інвестицій від 20 млн. євро, які створюють не менше 80 робочих місць. З боку держави можливе надання підтримки у формі: 1) надання податкових пільг (звільнення від податку на прибуток, звільнення від сплати ПДВ та мита при ввезені нового обладнання);

2) надання у користування земельних ділянок, необхідних для реалізації інвестиційного проекту; 3) будівництво або реконструкція об'єктів інфраструктури, які є необхідними для реалізації інвестиційного проекту.

Для позитивної роботи цього закону, Кабінет Міністрів України створив Офіс із залучення та підтримки інвестицій (UkraineInvest), який наділений повноваженнями з супроводу проєктів, і наданні допомоги інвесторам протягом усього часу реалізації інвестиційного проєкту. Можна сказати, що прийняття даного закону є важливим внеском для вдосконалення інвестиційного клімату, адже відомо, що із залучення та підтримки інвестицій вже отримав запити від інвесторів на суму 1, 35 млрд. доларів США.

Отже, ми бачимо, що інвестиційне законодавство вдосконалюється, приймаються нові нормативно-правові акти, та вносяться зміни до чинних. Проте говорити про покращення інвестиційного клімату рано, адже основні реформаційні процеси перебувають на стадії втілення і маємо надію, що через декілька років вітчизняне правове поле буде більш стабільним і інвестиційний клімат стане більш сприятливим для залучення вітчизняних та іноземних інвестицій.

З аналізу позитивних та негативних рис інвестиційного законодавства варто підсумувати, що інвестиційне законодавство потребує подальшого вдосконалення.

На сьогоднішній день в Україні існує дуже розгалужена система законодавчих актів, яка б здавалось повинна створити потужне правове поле для інвестиційної діяльності, проте ми не маємо цілісної взаємоузгодженої системи законодавства. На нашу думку інвестиційним відносинам в першу чергу бракує уніфікованого, збалансованого та системного регулювання, адже нормативні акти є досить розгалуженими і продовжують прийматись, це призводить не лише до врегулювання певних правовідносин, а й до створення нових проблем. Велика кількість нормативно-правових актів часто не можуть виконати своїх регулятивних функцій через заплутаність норм, або розпорошеність по різних документах. Вагомим недоліком є –

низька ефективність законодавчих приписів, через їх неконкретність, відсилання на норми інших законів, протиріччя з іншими нормами. Рішенням даних проблем ми вважаємо може стати систематизація усієї сукупності законодавчих актів в єдиний уніфікований акт. Прийняттям такого акту вдалося б систематизувати всю масу норм, що регулюють інвестиційне законодавство та зробити їх більш ефективними.

2.2. Інвестиційний договір як засіб регулювання інвестиційною діяльністю

Інвестиційна діяльність в Україні регулюється достатньою законодавчою базою, яка взяла свій початок формування ще від років прийняття незалежності, в основному з 1991 р. коли були прийняті Закони України «Про інвестиційну діяльність» та «Про захист іноземних інвестицій на Україні». На сьогоднішній день на державному рівні прийнято величезну кількість нормативно-правових актів, серед яких кодекси, закони, укази, що зачіпають конкретні правовідносини у сфері інвестицій.

Так, згідно зі ст. 9 Закону України «Про інвестиційну діяльність» Основним правовим документом, який регулює взаємовідносини між суб'єктами інвестиційної діяльності, є договір (угода) [13]. Даний договір у юридичній літературі прийнято називати – інвестиційним. Проте, досі у чинному законодавстві України немає чіткого тлумачення поняття «інвестиційний договір», що ускладнює нам розуміння його значення, сутності, змісту ролі та виникає потреба більш детального дослідження даної прогалини. В даній статті вважаємо за доцільне проаналізувати наявні праці вітчизняних науковців по даному питанню, що допоможе нам дослідити і розкрити поняття та особливості інвестиційного договору.

В юридичній літературі поняття інвестиційних договорів трактується досить по-різному. Так, В.Л. Мусіяка вважає, що інвестиційний договір – це основний

правовий документ, що регламентує відносини учасників інвестиційної діяльності [62, с. 51].

В свою чергу В.В. Кафарський визначає інвестиційний договір як угоду між двома або кількома особами, яка встановлює на певний строк права і обов'язки у відносинах між сторонами щодо вкладання всіх видів майнових та інтелектуальних цінностей в об'єкти підприємницької та інших видів діяльності для отримання прибутку або досягнення соціально корисного ефекту [63, с. 10].

О.М. Вінник під інвестиційним договором визнає договір майново-організаційного характеру, що укладається інвестором або уповноваженою ним особою з іншими учасниками інвестування, що забезпечують виконання практичних дій щодо вкладення інвестицій певного виду у визначений договором об'єкт, із застосуванням певної форми інвестування, що в сукупності мають забезпечити досягнення запланованого інвестором соціально-економічного результату [64, с. 180].

Також варто приділити увагу думці О.Є. Сімсон, яка висвітлює інвестиційний договір, як угоду про сумісну діяльність, або ж будь-яку іншу цивільно-правову угоду, за якою одна сторона (інвестор) передає іншій стороні (реципієнту - одержувачу інвестицій) у власність або ж користування майно, майнові права та/або інші цінності, що мають ринкову вартість, а одержувач інвестицій, в обмін на одержане, зобов'язується сплатити інвестору частину прибутку (доходу) визначену договором, отриманого від власної підприємницької діяльності, у формі періодичних виплат чи одноразово [65, с. 222].

Отже, резюмуючи наведені вище думки, доречно висловити власну думку щодо інвестиційного договору - це угода між двома і більше учасниками інвестиційної діяльності, однією зі сторін якого виступає інвестор (юридична особа, фізична особа або держава), а іншою є сторона, що приймає інвестиції – реципієнт (юридична особа, фізична особа, держава), змістом якої є взаємні права та обов'язки, що спрямовані на реалізацію інвестицій задля досягнення соціально-економічного результату.

Уважно досліджуючи дану тему, варто зазначити, що всі погляди правознавців варті уваги і кожен є доречним, проте відсутність чіткого законодавчого визначення не дає нам змоги зрозуміти хто з авторів описав дане питання найбільш влучно. Варто зауважити, що доки в Україні відсутня законодавча дефініція інвестиційного договору, її значення буде досить нестабільним. Ми знаємо, що національна нормативно-правова база у сфері регулювання інвестиційною діяльністю зазнає суттєвих постійних змін через прийняття нових та скасування діючих положень. А, отже правники та науковці муситимуть давати визначення згідно нових приписів закону. Вважаємо за потрібне навести правову позицію Конституційного Суду України (далі КСУ), яка висуває низку вимог до такого нормативного припису, як правова дефініція «Із конституційних принципів рівності і справедливості випливає вимога визначеності, ясності і недвозначності правової норми, оскільки інше не може забезпечити її однакове застосування, не виключає необмеженості трактування у правозастосовній практиці і неминуче призводить до сваволі»[66]. Звертаючись до даного висновку КСУ можемо зрозуміти що без офіційного законодавчого поняття, ми не зможемо дійти консенсусу в єдиності поняття «Інвестиційний договір».

Для того щоб все ж зрозуміти феномен інвестиційного договору, вважаємо за необхідне дослідити його правову природу. Важливо відмітити, що в юридичній літературі прийнято розглядати інвестиційний договір у широкому та вузькому значеннях. У вузькому розумінні інвестицій договір це – договір, що безпосередньо регулює процес інвестування, а саме процес вкладення капіталу в об'єкт, що інвестується широкому розумінні це – угода між інвестором та іншими учасниками інвестиційної діяльності, яка спрямована на реалізацію будь-яких видів і форм інвестицій, що має на меті отримання прибутку або досягнення певного соціального ефекту.

Стосовно дослідження правової природи інвестиційного договору вчені-юристи виділяють декілька підходів, а саме:

- 1) Господарсько-правовий;
- 2) Цивільно-правовий;

Так, О.М. Вінник у своїх працях дотримується господарсько-правової природи інвестиційного договору, авторка вважає, що інвестиційний договір носить майново-організаційний характер, що ми вже згадували при дослідженні питання щодо поняття договору. [64 с. 180]. В.Ю. Палатай та В.В. Поєдинюк підтримують думку авторки, та у своїх працях наводять відповідні обґрунтування, щодо віднесення інвестиційного договору до господарсько-правової природи [67, с. 69; 68, с. 18]. Погоджуючись з міркуваннями правників доречно сказати, що відповідно до власних практичних спостережень - більша частина інвестицій реалізуються саме через господарсько-правові інвестиційні договори, адже вони надають змогу реалізувати більший обсяг інвестицій та забезпечити для сторін кращі інвестиційні умови.

Р.Б. Шишка визначив інвестиційний договір як умовну назву великої групи цивільно-правових договорів (науковець розкриває поняття інвестиційного договору через цивільно-правову природу) [69, с. 93]. На підтримку наведеної думки виступила О.Е. Сімсон, вона вважає – інвестиційний договір є цивільно-правовим за своєю природою, адже має майнові відносини між рівними учасниками інвестиційних відносин [65 с. 179]. І.В. Венедіктова вказує на те, що сутність відносин між суб'єктами інвестиційного ринку є цивільно-правовою, тому і загальні правила управління інвестиціями та укладання договорів слід шукати саме в Цивільному Кодексі України [70 с. 56]. Також ми не можемо не звернути увагу на висновок Великої Палати Верховного Суду України про правову природу інвестиційного договору (ВП ВС від 29 січня 2019 р. у справі № 916/4644/15)у якому сказано: «Інвестиційний договір, як окремий вид цивільно-правових договорів може містити положення різних видів цивільно-правових договорів залежно від предмету та цілей інвестування», відтак ми розуміємо, що ВС України також дотримується цивільно-правової природи договору [71]. В свою чергу поняття та правова природа

інвестиційного договору були предметом дослідження вчених-юристів. В результаті яких була виявлена основна відмінність інвестиційного договору від цивільно-правових договорів, а саме кінцева мета – здійснення і впровадження інвестицій.

У підручнику за редакцією О.П. Подцерковного інвестиційний договір відносять до окремого виду договорів, проте дуже важко погодитись чи дискутувати з даною думкою, оскільки не наведено жодних аргументів з приводу висловленого [72 с. 558].

Оскільки у кодифікованих законодавчих актах Цивільного Кодексу України та Господарського Кодексу України, а також в підзаконних нормативно-правових актах відсутнє чітке віднесення інвестиційного договору до певного виду договорів, а також не зазначена регламентація та порядок укладання договору при здійсненні інвестиційної діяльності, це знову ж ускладнює нам розуміння щодо правильного визначення правової природи. Проте ми вважаємо, що найбільш доречно буде частково прийняти думки більшості науковців, а також запропонувати свою власну. Отже, досліджуючи погляди правознавців щодо обраного нами питання, можна сказати, що інвестиційний договір не потрібно розуміти як окремий вид цивільно-правового чи господарського правового-договору, ми пропонуємо об'єднати них за спільністю ознак, які вказують на реалізацію інвестицій за ними. Тобто, ми хочемо сказати, що інвестиційний договір в залежності від обставин та умов укладання, може містити в собі ознаки як цивільно-правового так і господарсько-правового договору. Ми вважаємо, що це допоможе зробити досліджуваний нами договір більш гнучким до укладання, а тому і більш привабливим для укладання інвесторами.

Вивчаючи поняття інвестиційного договору, вважаємо за необхідне звернути увагу на дослідження його характерних ознак, адже саме вони дозволяють нам виокремити даний вид договору з-поміж інших цивільних та господарських угод.

О.В. Цегельник виділяє такі особливі ознаки: 1) в якості однієї зі сторін угоди виступає інвестор; 2) правочин повинен обов'язково містити умови, що

встановлюватимуть порядок здійснення інвестиційної діяльності; 3) договір може бути двох- або ж трьох-стороннім; 4) інвестиційна угода складається у формі єдиного документу або у вигляді декількох угод, що укладаються між інвестором та іншими учасниками інвестиційної діяльності; 5) на основі інвестиційного договору укладаються ряд інших договорів (купівлі-продажу, кредиту і т.д.); 6) укладення інвестиційного договору спрямоване на реалізацію великих інвестиційних проектів, пов'язаних із значними капіталовкладеннями, затратами; 7) як правило це довготривалі угоди; 8) деякі види договорів супроводжуються підтримкою з боку держави [73 с. 88].

На нашу думку, дана характеристика інвестиційних договорів є доволі загальною, і не може виділити досліджуваний договір в окремий вид. Також автор розглядає договір лише як двох- або трьохсторонні угоди, а щодо багатосторонніх немає жодної згадки, що на нашу думку є не досить доречним в характеристиці інвестиційних угод.

Так, В.В. Кафарський до особливостей інвестиційного договору відносить: 1) передумову укладення договору – наявність інвестиційного проекту; 2) довготривалий характер правовідносин сторін; 3) обов'язкове здійснення інвестицій у формі вкладення майнових і інтелектуальних цінностей в об'єкти підприємницької і інших видів діяльності; 4) комерційну зацікавленість або досягнення певного соціального ефекту; 5) цільове використання коштів інвестора; 6) спільну (часткову) власність на вкладене майно і на результат інвестиційної діяльності; 7) за інвестиційним договором цінності у вигляді інвестицій, як правило, вкладаються в об'єкти права, а не надаються суб'єктам права, як за іншими подібними господарсько-правовими договорами.

Вважаємо за доцільне погодитись з даною позицією науковця, адже автор описав дані умови так, що вони в повному обсязі характеризують інвестиційний

договір. Також слід звернути увагу, що автор не намагається обмежити кількість сторін угоди на від мінус від думок багатьох правознавців.

Також варто згадати і перелік ознак від О.М. Вінник, з якою ми також близькі у баченні особливостей інвестиційного договору. Авторка вважає, що: 1) правочин завжди спрямований на реалізацію інвестицій; 2) угода завжди спрямована на досягнення соціально-економічного ефекту, який був запланований при укладанні договору; 3) створення умов та засобів, що сприяють досягненню кінцевої мети; 4) інвестор виступає обов'язковою стороною; 5) ризиковий характер правочину; 6) особливий зміст контракту, повинні бути зазначені відомості щодо інвестиції, об'єкту інвестування, економіко-правової форми інвестування і т. д.; 7) форма договору може бути простою письмовою, в встановлених законом випадках нотаріально посвідченою або ж і з проведенням державної реєстрації.

Поділяємо дану думку, адже вона на наш погляд найбільш повно характеризує інвестиційний договір як окремий правочин, не намагається обмежити певним колом учасників, а також описує достатньо важливі умови інвестиційного договору.

Отже, резюмуючи наведене, варто зазначити, що насамперед необхідно в Україні доопрацювати та вдосконалити інвестиційне законодавство. Інвестиційні відносини починаються з укладання інвестиційного договору, проте відсутність законодавчої дефініції породжує дискусії пов'язані з його сутністю та значенням. Встановлення чіткого визначення, віднесення до певної правової природи допоможе юристам-науковцям більш детально розібратись з даним питанням та уникнути дискусій в дослідженнях феномену інвестиційного договору. Виділення в законодавстві характерних ознак договору дозволить зробити інвестиційні відносини в Україні більш ясними, що в перспективі дозволить залучати закордонні інвестиції в державу. Адже без законодавчого закріплення інвестори не можуть мати впевненості в тому чи поширюється інвестиційне законодавство на укладений ними договір та чи захищає його.

В нашому дослідженні ми змогли надати власне бачення даної теми. Аналізуючи наукові роботи вітчизняних правознавців розібрались більш детально в питаннях на які не змогли знайти відповіді в українському законодавстві. Інвестиційний договір є основним правовим актом, що регулює відносини у сфері інвестування. Під згаданою угодою ми розуміємо - угода між двома і більше учасниками інвестиційної діяльності (інвесторами та реципієнтами), змістом якої є взаємні права та обов'язки, що спрямовані на реалізацію інвестицій задля досягнення соціально-економічного результату. Щодо правової природи, то ми вважаємо що інвестиційний договір не потрібно розуміти як окремий вид цивільно-правового чи господарського правового-договору, ми пропонуємо об'єднати них за спільністю ознак, які вказують на реалізацію інвестицій за ними. Аналізуючи характерні ознаки договору запропоновані вченими, ми вважаємо що найбільш доречними є наступні: спрямування правочину на реалізацію інвестицій; обов'язкове досягнення соціально-економічного ефекту; створення умов та засобів, що сприяють досягненню кінцевої мети угоди; обов'язкова участь інвестора; особливий зміст договору; проста письмова, нотаріально посвідчена або з проведенням державної реєстрації форма договору.

2.3. Проблеми та шляхи вдосконалення правового забезпечення інвестиційної діяльності в Україні

Як ми вже знаємо з попередніх наших досліджень в Україні створена чимала кількість нормативно-правових актів, які регулюють діяльність інвесторів в нашій державі. Достатня кількість і нормативних документів, які дотично відносяться до інвестиційної сфери, проте так чи інакше впливають на неї. Науковці та правознавці знаходять безліч недоліків як безпосередньо у інвестиційному законодавстві, так і в нормативно-правових актах бюджетного, митного, податкового та ін. законодавства, які мають певний вплив на формування інвестиційного клімату. Відповідно всі ці чинники створюють труднощі для залучення інвестицій, та потребують детального їх дослідження.

Розпочнемо з законодавства, що регулює ключові умови здійснення інвестиційної діяльності на території України. Основним актом цієї категорії є Закон України «Про інвестиційну діяльність» [13], який визначає основні умови інвестування; надає дефініції основних понять; визначає об'єкти та суб'єкти інвестиційної діяльності, окреслює їх права, обов'язки та надає гарантії забезпечення їх прав; визначає підтримку з боку держави і т.д. (більш детально ми дослідили даний закон у підрозділі 3.1.). Вагомим недоліком закону на нашу думку є те, що він не визначає особливостей регулювання інвестицій різних видів, а саме: реальних та фінансових, державних та іноземних, локальних та державних, приватних та публічних; також законом не враховано інтересів усіх учасників інвестування: держави, народу, місцевих громад, іноземних та вітчизняних інвесторів та ін. На нашу думку, задля поліпшення інвестиційного клімату, доцільним буде розробка та прийняття єдиного уніфікованого нормативно-правового акту, який би вмещував у собі чітко структуровану та прозору систему законодавства для регулювання інвестиційної діяльності, а також більш розширено окреслив правосуб'єктність усіх

учасників, які приймають участь у інвестиційній сфері. Зауважимо, що розробкою даного державного акту розпочали займатись ще в 2012 р., проте призупинили майже на самому початку [74].

Законодавство що визначає правовий режим іноземного інвестування. Ця категорія законодавства є найбільш чисельною. Закон України «Про режим іноземного інвестування» [60] визначає, що в Україні застосовується національний режим до іноземних інвесторів, а відповідно до цього режиму, іноземні інвестори повинні вносити інвестиції на таких же умовах, що і державні інвестори. Проте така позиція законодавця викликає неоднозначні думки у експертів та правознавців. Адже режим який прирівнює в правах іноземних та вітчизняних інвесторів швидше буде незрозумілим та непрозорим для іноземців, аніж привабливим. А, вже Закон України «Про зовнішньоекономічну діяльність» [75] встановлює три правові режими здійснення інвестиційної діяльності для іноземних інвесторів: 1. Національний режим – означає, що суб'єкти господарської діяльності мають обсяг прав та обов'язків не менший ніж суб'єкти господарської діяльності України; 2. Режим найбільшого сприяння – надає іноземним суб'єктам господарювання обсяг прав, преференцій та пільг щодо мит, податків та зборів; 3. Спеціальний режим – застосовується до територій спеціальних економічних зон. Господарський кодекс України містить у собі також загальні норми регулювання іноземного інвестування, які виділені в окрему главу також визначає лише національний режим інвестиційної діяльності, а також здебільшого дублює положення згаданих вище законів [76].

Отже, ми бачимо вже на прикладі досліджених законів, що вони мають різні норми щодо регулювання одного і того ж питання, а також в окремих положеннях дублюють норми цих нормативно-правових актів, це значно ускладнює залучення інвесторів, адже потрібно аналізувати цілу низку законодавства для того аби знайти норми, які найповніше розкривають умови для іноземного інвестування.

Вважаємо за необхідне також згадати новостворений Закон України «Про державну підтримку інвестиційних проєктів із значними інвестиціями», який набрав чинності у цьому році. Закон визначає умови та порядок сприяння великим іноземним інвесторам потягнув за собою внесення змін до Податкового та Митного кодексів, які визначають пільги для інвесторів. Також законом передбачено, що уповноважений державний орган UkraineInvest допомагатиме впроваджувати проєкти зі значними інвестиціями (понад 20 млн. євро), та допомагатиме інвесторам долати бюрократичні перепони. Досліджуючи думки науковців, експертів з інвестиційної діяльності, а також самих інвесторів, ми виявили що їх бачення щодо цього закону розділились. Є думки, що даний закон дискримінує інвесторів викривлюючи конкуренцію, адже своїми нормами він дрібних інвесторів відносить на другий план перед інвесторами зі значними інвестиціями. Експерти вважають, що даний закон не принесе відчутних позитивних змін в державу, адже запровадження податкових та митних пільг не гарантують автоматичного притоку в Україну інвестицій. Ми погоджуємось з вищенаведеними думками, та хочемо зазначити, що прийняття закону про інвесторів це не поганий крок для інвестиційного клімату, адже можливо надання пільг та державного менеджера спростить шлях потенційному інвестору від реєстрації проєкту до його реалізації, проте чи допоможе залучити нових – ще важко сказати, адже пройшло досить мало часу для аналізу змін, які приніс нам даний закон [77].

Ми вважаємо, що першочергово пріоритетними для України повинні бути – забезпечення принципу верховенства права, імплементація законодавства, реформа судових та правоохоронних органів, боротьба з корупцією, зниження частки тіньової економіки, структурні реформи та залучення професійних кадрів в регулюючі органи. Саме досягнення цих цілей на нашу думку дозволить створити привабливий інвестиційний клімат та залучити нових інвесторів.

Законодавство щодо вирішення інвестиційних спорів не завжди дозволяє інвесторам захищати свої порушені права, адже попри наявність відповідних норм, на

практиці інвестори часто стикаються з недоліками у роботі судових органів, а саме: накладення арешту на майно інвестора до прийняття рішення по справі; негайне виконання судових рішень, що позбавляє часу на оскарження рішень; неправильне визначення відповідачів по справі; прийняття протилежних за змістом рішень у тотожних справах; відмова в проведенні експертних досліджень за їх необхідності [78]. Вважаємо, що в Україні потрібно створити спеціальний орган, який буде відслідковувати дотримання верховенства права у національних судовій системі або створити орган, який буде вирішувати досудові спори між інвесторами і органами влади. Свого часу в Україні існував такий орган – Палата незалежних експертів з питань іноземних інвестицій, проте він був ліквідований.

У законодавстві щодо боротьби з корупцією вагоме значення мають Закони України «Про запобігання корупції», «Про очищення влади», які визначають зміст і застосування превентивних антикорупційних механізмів. У 2020 році було проведено опитування серед представників бізнесу щодо інвестиційної ситуації в Україні (Додаток А). За результатами опитування можна дійти висновку, що рівень інвестиційної діяльності погіршився. Індекс інвестиційної привабливості за II півріччя 2020 р. становить 2,40 бали з 5 можливих, що є нижчим навіть в порівнянні з I півріччям цього ж року. До негативних факторів, що впливають на інвестиційний клімат відповідно до результатів опитування 94 % опитуваних віднесли - слабку судову систему, 91 % - високий рівень корупції, 75 % - тіньову економіку, 65 % - обтяжливе та нестабільне законодавство [79].

Ми бачимо, що не залежно від прийняття законодавчих актів та створення антикорупційних органів (Національне агентство з питань запобігання корупції, Національне антикорупційне бюро України, Спеціалізована антикорупційна прокуратура, Державне бюро розслідувань) питання корупції для інвесторів є гострою проблемою. Ми вважаємо що для того щоб покращити ситуацію з корупцією в інвестиційній діяльності, в Україні повинні більшою мірою застосовуватися

превентивні методи, наприклад всі можливі бюрократичні питання пов'язані з інвестиційною діяльністю повинні вирішуватись в електронній формі. Також ми вважаємо, що будуть доречними в умовах сьогодення наступні методи боротьби з корупцією: 1. ухвалення чіткого законодавства, оскільки наявне не є однозначним; 2. запровадження повної звітності посадових осіб органів державної влади та встановлення жорсткого покарання за порушення або невідповідність такої звітності; 3. зменшення кількості органів, які здійснюють контроль над корупцією, адже на сьогоднішній день повноваження між ними дуже розкидані; виховання у громадян та молодого покоління небайдужості до корупції.

Відносини в сфері державного захисту конкуренції підприємницької діяльності регулюються Законами України «Про захист від недобросовісної конкуренції» та «Про захист економічної конкуренції». Але антимонопольна діяльність вітчизняних органів має свої недоліки, серед яких правники України виділяють найбільш актуальні, які потребують першочергового правового врегулювання, а саме: 1) недостатня незалежність Антимонопольного комітету при здійсненні власних повноважень від політичного впливу; 2) процедура розгляду справ про порушення конкурентного законодавства не відповідає стандартам справедливого процесу (процедура розгляду справ про порушення конкурентного законодавства не забезпечує суб'єктам ефективної реалізації права на справедливий суд, тому існують ризики помилкових рішень та порушення прав і свободи особи, які не можуть бути виправлені); 3) недостатнє правове регулювання відносин щодо відшкодування завданої порушеннями конкурентного законодавства шкоди (дана проблема потребує врегулювання, адже ефективні правові засоби які зможуть забезпечити відшкодування особі шкоди, завданої їй порушеннями конкурентного законодавства, є важливою складовою ефективності системи захисту економічної конкуренції та відновлення порушених прав); 4) невизначеність законодавством строків розгляду справ, в тому числі і невизначеність щодо розумності строків, про порушення

конкурентного законодавства призводить до того, що на практиці справи розглядаються Антимонопольним комітетом іноді понад 5 років. Весь цей час для суб'єктів існує юридична невизначеність щодо правомірності поведінки, а також можливих наслідків, що в подальшому впливає на репутацію суб'єктів діяльності, також існують перешкоди щодо відшкодування шкоди внаслідок порушення власних прав; 5) обмежена юрисдикція судів - в силу ч. 4 ст. 7 Закону «Про Антимонопольний комітет України» не можуть встановлювати обставини щодо меж ринків, оцінки протиправності поведінки на підставі положень ст. 6 – 20 Закону «Про захист економічної конкуренції», що не дозволяє забезпечити повний судовий контроль у спорах щодо обґрунтованості рішень Антимонопольного комітету та перешкоджає розгляду ними приватно-правових спорів із застосування законодавства про захист економічної конкуренції. Дані недоліки дещо стримують розвиток фахового рівня судів і перешкоджають врегулюванню відносин у сфері захисту економічної конкуренції [81].

Оскільки антимонопольне законодавство відіграє важливу роль в здійсненні суб'єктами інвестиційної діяльності, ми вважаємо що доцільно буде внести поправки до чинного законодавства, а саме запровадити граничні строки розгляду справ в залежності від категорії їх складності, врегулювати відносини з приводу відшкодування шкоди завданої порушеннями конкурентного законодавства, встановити відповідальність за перешкоджання здійсненню повноважень Антимонопольного комітету, внести поправки щодо компетенції суду, і надати можливість здійснювати повний перегляд рішень Антимонопольного комітету з питань фактів і права, для того аби надати можливість суб'єктам захистити порушені права.

Провівши дослідження ми виявили основні чинники, які сповільнюють темпи розвитку інвестиційної діяльності в Україні, серед яких:

- 1) Суперечливість норм вітчизняного законодавства з приводу регулювання тотожних відносин;
- 2) Відсутність єдиного законодавчого акту, який зміг би систематизувати всі правові норми, що охоплюють регулювання інвестиційної сфери;
- 3) Неєфективність антикорупційного законодавства та законодавства, що стосується захисту прав інвесторів у судовому порядку. Недовіра інвесторів до судової системи та корумпованість державних органів є основними причинами чому інвестори не хочуть вкладати власні інвестиції в Україну;
- 4) Проблеми антимонопольного законодавства;
- 5) Неправильна розстановка пріоритетів органів державної влади при впровадженні нових методів покращення інвестиційного клімату.

ВИСНОВКИ ТА ПРОПОЗИЦІЇ

Отже, проведене нами дипломне дослідження на тему «Правове регулювання інвестиційної діяльності в Україні» дало можливість сформулювати наступні загальні висновки до роботи:

1. Ефективний розвиток економіки України неможливий без здійснення інвестиційної діяльності. Залучення вітчизняних та іноземних інвестицій сприяє всебічному розвитку усіх напрямів діяльності держави. Але не менш важливим чинником для покращення інвестиційного клімату є забезпечення належного правового регулювання в країні, основою якого є чітке наукове та законодавче визначення понять інвестицій та інвестиційної діяльності. Вивчивши дане питання у працях вітчизняних науковців та нормативно-правових актах держави, можемо сказати, що в сучасних умовах поняття інвестицій та інвестиційної діяльності потребують подальших досліджень, адже серед вчених та у законодавстві досі немає узгодження щодо трактування даних понять, які б були придатними для правозастосування. Саме тому у нашій роботі на основі отриманих досліджень було удосконалено тлумачення понять: Інвестиції ми визначили, як – цінність (у формі матеріального або нематеріального блага), яка є внеском інвестора в об'єкт інвестування, який є не заборонений законом з метою задоволення потреб, отримання прибутку або досягнення соціального ефекту; Щодо поняття інвестиційної діяльності, то на нашу думку це - послідовна сукупність дій, що здійснюється суб'єктами інвестиційної діяльності (інвесторами, учасниками, фізичними, юридичними особами, державою) щодо вкладання сформованих інвестиційних ресурсів (у формі матеріальних, майнових, інтелектуальних або інших цінностей) з метою досягнення певного матеріального або соціального ефекту.

2. Дослідивши органи державної влади, які здійснюють діяльність щодо покращення інвестиційного клімату в Україні, ми виявили, що більшість з них

характеризуються короткостроковістю повноважень. Кожна зміна державної влади характеризується появою нових уповноважених інституцій в інвестиційній сфері. Саме ці чинники не дозволяють зробити діяльність інституцій ефективною та унеможливають закріплення за ними функцій щодо сприяння розвитку та формування позитивного інвестиційного клімату. Функції щодо управління інвестиційною діяльністю розкидані між державними установами: Верховною Радою України, Міністерством розвитку економіки, торгівлі і сільського господарства України, Національною інвестиційною радою при Президентові України та Офісом із залучення і підтримки інвестицій при Кабінеті Міністрів України. Але їхні повноваження навіть в сукупності поки не здатні реалізувати ефективний процес створення позитивного інвестиційного клімату.

Ми вважаємо, що в Україні необхідно утворити інституцію, яка забезпечить формування та реалізацію державної політики спрямованої на залучення інвестицій та поліпшення інвестиційного клімату, пропонуємо створити самостійний центральний орган виконавчої влади - *Міністерство інвестиційного розвитку*. Ми вважаємо, що для досягнення найкращий і найефективніших цілей в розвитку інвестиційного клімату необхідним є створення саме окремої спеціалізованої структури, яка буде підконтрольна Кабінету Міністрів України. Основна мета, завдання та повноваження Міністерства повинні бути прописані у Положенні «Про Міністерство інвестиційного розвитку», яке буде затверджене відповідною постановою Кабінету Міністрів України.

Діяльність Міністерства інвестиційного розвитку буде спрямована на: формування та реалізацію державної інвестиційної політики; розвиток інвестиційного клімату та залучення інвестицій; розробку державних інвестиційних проєктів та ведення реєстру діючих; забезпечення нормативно-правового регулювання інвестиційних відносин та розробку пропозицій щодо вдосконалення

інвестиційного законодавства; розроблятиме пропозиції щодо підвищення України в міжнародних інвестиційних рейтингах.

Також міністерство інвестиційного розвитку можна наділити і іншими повноваженнями, серед яких:

- Розробка проєктів нормативно-правових актів з приводу покращення інвестиційної політики держави; імплементація в законодавство України міжнародно-правових норм країн з розвинутою економікою, що стосуються інвестиційної політики; контроль над розробкою нормативно-правових актів, які є дотичними до інвестиційної діяльності іншими установами;

- Контроль над роботою органів влади щодо розвитку інвестиційного клімату; підготовка аналітичних матеріалів що стосуються інвестиційного клімату регіонів та держави загалом; аналіз та визначення пріоритетних проєктів, які потребують інвестування; розгляд та прийняття пропозицій щодо створення позитивного інвестиційного клімату;

- Активізація процесу залучення інвестицій в депресивні регіони України, розробка та реалізація сприятливих програм для інвесторів, які мають намір внести інвестиції в розвиток регіонів;

- Систематизація інвестиційного законодавства, аналіз практики щодо його застосування органами державної влади, контроль над дотриманням законодавчих норм державними інституціями;

- Супровід вітчизняних та іноземних інвесторів, інформування та надання роз'яснень щодо здійснення інвестиційної діяльності; внесення пропозицій щодо стимулювання інвесторів інвестувати в державу та розгляд звернень інвесторів;

- Вирішення проблемних питань, які стосуються залучення іноземних інвестицій, здійснення дій задля заохочення здійснення позасудового врегулювання інвестиційних спорів, а також здійснення контролю за законністю прийняття судових рішень;

- Забезпечення участі України у міжнародних інвестиційних заходах, формування позитивного інвестиційного іміджу, розробка рекомендацій та здійснення заходів задля підвищення позиції України на міжнародних інвестиційних рейтингах;
- Координація та контроль над діяльністю центральних та місцевих органів державної влади щодо здійснення інвестиційної політики та створення сприятливого інвестиційного клімату; надання консультацій та співпраця з органами місцевого самоврядування; координація регіональних проєктів, які стосуються залучення інвестицій в регіони України.

На регіональному та місцевому рівнях пропонуємо створити *регіональні та місцеві центри інвестиційного розвитку*.

Регіональних центри будуть знаходитись у обласних центрах та будуть прямо підпорядковані Міністерству інвестиційного розвитку, до їх завдань будуть належати:

- Розвиток інвестиційної політики регіону та визначення основних об'єктів які потребують інвестування, здійснення заходів для залучення іноземних та вітчизняних інвесторів; підтримка регіональних проєктів інвестиційного розвитку регіону та забезпечення їх необхідними ресурсами;
- Проведення інформування господарюючих суб'єктів, об'єднаних територіальних громад про проведення заходів, конкурсів щодо проєктів інвестиційної діяльності;
- Пошук інвесторів, надання допомоги в реалізації проєктів потенційним іноземним та вітчизняним інвесторам, в тому числі їх консультування; розгляд запитів від інвесторів; розробка стратегій інвестиційного розвитку регіону
- Допомога інвесторам в вирішенні інвестиційних спорів у судовому або позасудовому порядку;

– Звітування про результати роботи та надання пропозицій щодо покращення інвестиційного клімату регіону до Міністерства Інвестиційного розвитку.

У територіальних громадах пропонуємо створити місцеві центри інвестиційного розвитку, на наділити їх завданнями щодо:

– Визначення основних напрямів покращення інвестиційної політики в громаді; здійснення заходів спрямованих на залучення інвестицій в громади; сприяння розвитку бізнесу на території; розробки проєктів місцевого розвитку та залучення коштів в їх реалізацію;

– Співпраці з іншими територіальними громадами та створення спільних проєктів розвитку;

– Розробки стратегії розвитку громади; звітування про результати роботи перед регіональним центром інвестиційного розвитку до якого належить громада.

На нашу думку сформовані нами пропозиції щодо вдосконалення інституційного механізму допоможуть розвивати сприятливий інвестиційний клімат в Україні

3. Дослідивши суб'єкти та об'єкти інвестиційної діяльності ми визначили, що вони є невід'ємною частиною здійснення інвестиційного процесу. Ми визначили, що законодавець виділяє серед суб'єктів інвестиційної діяльності інвесторів – суб'єктів, що вкладають кошти в об'єкти інвестування та учасників – громадян та юридичних осіб України та інших держав. Ми вважаємо за необхідне внести власні пропозиції щодо вдосконалення законодавчого закріплення суб'єктів інвестиційної діяльності, а саме:

– Ми визначили, що в Законі України «Про інвестиційну діяльність» не визначені апатриди, як суб'єкти інвестиційної діяльності, тому пропонуємо внести поправки до ч. 3 ст. 5 цього закону і внести до переліку учасників інвестиційної діяльності осіб без громадянства.

– Також ми погоджуємось з думками науковців і пропонуємо інвесторів та учасників інвестиційної діяльності об'єднати в єдину категорію – основні суб'єкти, а до учасників віднести суб'єктів, які не є обов'язковими в здійсненні інвестиційної діяльності, а виконують певні дії або беруть тимчасову (банки, органи державної влади, консультативні органи, посередницькі структури) участь у здійсненні інвестиційної діяльності. Пропонуємо внести перелік учасників у законодавство України;

– Вважаємо, що в інвестиційному законодавстві повинні бути закріплені норми щодо участі держави в інвестиційних відносинах, як суб'єкта інвестиційної діяльності, а також необхідно визначити вичерпний перелік видів діяльності, які держава може здійснювати в сфері інвестування.

Досліджуючи питання об'єктів інвестиційної діяльності ми визначили що вони можуть бути матеріальними або юридичним. Юридичним об'єктом можна визначити – дії інвесторів спрямовані на здійснення інвестицій у певній формі, а матеріальним – матеріальне благо, на яке спрямована поведінка суб'єктів. Відповідно до вітчизняного законодавства ми дослідили, що законодавець визначає об'єктів інвестиційної діяльності у матеріальному сенсі і відносить до них: майно, цінні папери, цільові грошові вклади, науково-технічну продукцію, інтелектуальні цінності, об'єкти власності, майнові права. Також ми надали власне визначення об'єкта інвестиційної діяльності, на нашу думку це - матеріальні активи та соціальні (нематеріальні) блага, на яких зосереджена поведінка учасників, задля досягнення результату, оснований на їхніх інтересах.

Ми вважаємо, що дослідження що стосуються визначення об'єктів інвестиційної діяльності є не остаточними і потребують подальшого детального наукового та юридичного доопрацювання.

4. В результаті аналізу вітчизняного інвестиційного законодавства ми виявили, що законодавча база нашої держави вміщує понад 1000 нормативно-

правових актів, які регулюють різного роду відносини інвестиційної діяльності. Серед всієї маси законодавства немає жодного акту, який би не зазнавав змін, поправок, уточнень та доповнень, а з проведеного нам дослідження відомо, що це є вагомим фактором, що призводить до сповільнення процесу залучення інвестицій в Україну. Розпорошеність інвестиційних норм між різними законодавчими актами ускладнює доступ інвесторам до необхідної достовірної та актуальної інформації, що спричинено і тим що часто ці норми суперечать одна одній. Ми вважаємо що вітчизняному законодавству, що регламентує інвестиційні процеси в загальному не вистачає системності. Пропонуємо прийняти в Україні єдиний уніфікований нормативно-правовий акт, який вмістить у собі всі аспекти регулювання інвестиційної діяльності. Пропонуємо прийняти *Інвестиційний кодекс*, тим паче, що такі спроби вже були раніше. Ми вважаємо, що інвестиційний кодекс повинен бути чітким та прозорим і бути побудованим таким чином, щоб:

- визначити чітко коло суб'єктів та учасників інвестиційної діяльності, їх права та обов'язки; визначити об'єкти інвестиційної діяльності;
- уникнути дискримінації інвесторів з боку держави; передбачити широкий спектр захисту вітчизняних та іноземних інвесторів;
- усунути або зменшити бюрократичні процедури; передбачити заохочення та пільги для інвесторів;
- визначити порядок здійснення інвестування іноземними інвесторами, надання допомоги, пільг; визначити методи заохочення іноземних інвесторів;
- визначити основні напрями та форми участі держави та органів місцевого самоврядування в інвестиційній діяльності; обмежити монополізм у здійсненні інвестиційної діяльності, захистити суб'єктів від недобросовісної конкуренції;
- визначити умови проведення інвестиційних конкурсів; встановити істотні умови, вимоги щодо укладання, особливості, порядок зміни та розірвання інвестиційних договорів; створення інвестиційних проєктів;

– встановити відповідальність за порушення норм інвестиційного законодавства.

На нашу думку створення інвестиційного кодексу допоможе зробити значний крок в удосконаленні інвестиційного законодавства і в покращенні інвестиційного клімату загалом.

5. Вивчаючи питання інвестиційного договору, ми виявили, що в Україні немає чіткого законодавчого визначення поняття інвестиційного договору, а серед науковців досі немає єдиного бачення щодо трактування цього поняття.

Розглянемо визначення поняття інвестиційного договору, яке ми надали в результаті дослідження. Отже, пропонуємо під інвестиційним договором розуміти – угоду між двома або більше учасниками інвестиційної діяльності, однією зі сторін якої виступає інвестор (юр., фіз. особи, держава), а іншою є сторона, що приймає інвестиції – реципієнт (юр., фіз. особи, держава), змістом якої є взаємні права та обов'язки, що спрямовані на реалізацію інвестицій задля досягнення соціально-економічного ефекту.

Вважаємо за необхідне удосконалити інвестиційне законодавство і надати законодавче визначення поняття інвестиційного договору, визначити його характерні ознаки та умови укладання, зміни і розірвання.

6. Визначивши основні недоліки нормативно-правового забезпечення інвестиційної діяльності, пропонуємо такі варіанти їх вирішення:

– Щодо законодавства, що регулює основні умови здійснення інвестиційної діяльності на території України, вважаємо за необхідне провести його систематизацію та створити єдиний законодавчий акт – Інвестиційний кодекс, який вмістить у собі весь обсяг норм. Пропонуємо також розглянути пропозицію щодо створення єдиної електронної бази інвестиційного законодавства, яка охоплюватиме всі норми інвестування, а також вміщуватиме в собі всі нововведенні, змінені, оновлені та скасовані норми інвестиційного законодавства.

– Законодавство що визначає режим іноземного інвестування є найбільш чисельним і потребує вдосконалення: варто здійснити аналіз законодавства і усунути всі дублювання, суперечності та неточності які виникають в нормах, що регулюють одне і теж коло суспільних відносин; встановлення пільгових режимів для залучення іноземних інвесторів, розробка програм їх залучення;

– На нашу думку, Україна в першу чергу повинна встановити курс на забезпечення принципу верховенства права при здійсненні інвестиційної діяльності, імплементувати норми країн з розвинутою економікою в вітчизняне інвестиційне законодавство, знизити тіньову економіку та залучити компетентні органи в державні структури, досягнення цих чинників буде сприяти покращенню інвестиційного клімату держави;

– Щодо вирішення інвестиційних спорів, то діюче законодавство не завжди дозволяє інвестору захистити свої порушені права, адже часто судові органи зловживають повноваженнями і приймають незаконні рішення, чим значно відлякують інвесторів, які мають намір інвестувати в Україну. Ми пропонуємо створити державний незалежний контролюючий орган, який супроводжуватиме інвесторів при вирішенні спорів у судовому порядку, або допомагатиме здійснити досудове вирішення спору;

– Корупція є гострою проблемою для інвестиційної сфери, навіть наявність антикорупційних органів поки значно не вплинули на її зменшення її проявів. Пропонуємо проводити в Україні превентивні методи боротьби з корупцією, а саме: вдосконалити систему електронного урядування країни задля вирішення бюрократичних питань в електронній формі; визначити більш жорсткі покарання за корупційні прояви; зменшити кількість органів, які здійснюють методи боротьби з корупцією, адже повноваження між ними дуже розкидані; виховувати у громадян та молодого покоління небайдужість до корупції (проводити відкриті заняття у школах з висвітленням наслідків, лекції в університетах, створити рекламну кампанію);

– Пропонуємо внести поправки до антимонопольного законодавства: запровадити граничні строки розгляду справ в залежності від їх складності, врегулювати відносини з приводу відшкодування шкоди завданої порушенням конкурентного законодавства, встановити відповідальність за перешкоджання здійсненню повноважень Антимонопольного комітету, внести поправки щодо компетенції суду у вирішенні конкурентних спорів та надати можливість судам переглядати рішення Антимонопольного комітету задля ефективного захисту порушених прав суб'єктами інвестиційної діяльності.

Зазначені висновки та пропозиції можуть в подальшому стати підґрунтям для майбутніх досліджень щодо вдосконалення правового регулювання інвестиційної діяльності в Україні.

СПИСОК ВИКОРИСТАНИХ ДЖЕРЕЛ

1. Теоретичні засади правового регулювання інвестиційної діяльності в Україні: монографія / С.О. Гуткевич, В.О. Веклич, І.Г. Оніщенко та ін. Київ: НУХТ, 2015. 310 с. URL: <http://dspace.nuft.edu.ua/jspui/handle/123456789/30204>.
2. Удалих О.О. Управління інвестиційною діяльністю промислового підприємства: навч. посіб. Київ: Центр навчальної літератури, 2006. 221 с.
3. Бланк И. А. Основы инвестиционного менеджмента. Т. 1. К.: Эльга- Н, Ника-Центр, 2001. 536 с
4. Сорока Л.М. Економічна сутність інвестицій та теоретичні основи інвестування / Л.М. Сорока. Ефективна економіка. 2014. № 2.
5. Теплова Т.В. Инвестиции: учебник / Т.В. Тепло) ва. — М.: Издательство Юрайт; ИД Юрайт. 2011. 724 с.
6. Молодченко Д.Г. Теоретичні та методичні засади управління інноваційно-інвестиційним забезпеченням будівельних організацій регіону: автореферат. канд. екон. наук, спец.: 08.00.05 розвиток продуктивних сил і регіональна економіка / Д. Г. Молодченко. Х.: НДЦ індустр. проблем розвитку, 2016. 20 с.
7. Гераймович В.Л. Неузгодженості у визначенні сутності економічної категорії «інвестиції» / В.Л. Гераймович // Молодий вчений. 2014. № 12(15). С. 98-100.
8. Лаврук В.В. Інвестування інноваційних проектів у агропромисловому виробництві; Автореф. Дис. док. економ. наук: 08.00.03/ В.В. Ларук. С.; Сумський національний аграрний університет. С., 2011. С. 9.
9. Господарське право: Підручник / О.П. Подцерковний, О.О. Квасніцька, А.В. Смітюх та ін.; За ред. О.П. Подцерковного.Х.: Одісей, 2010. С.576.
10. Майорова Т.В., Інвестиційна діяльність: підруч. студ. вищ. навч. закл. / Т.В. Майорова; - К.: Центр учбової літератури, 2010. С.9.
11. Смітюх А.В. Правові основи інвестиційної діяльності: Навчальний посібник. – К.: Істина, 2013. С. 18
12. Вінник О. М. Інвестиційне право. Київ: Правова єдність, 2009. 616 с.
13. Про інвестиційну діяльність: Закон України від 18 вересня 1991 р. № 1560-XII // Відомості Верховної Ради України. 1991. № 47. Сайт ВР України. URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/1560-12#Text>
14. Положення (стандарт) бухгалтерського обліку 2 «Баланс» (Форма № 1): затверджене наказом Міністерства фінансів України від 31 березня 1999 р. № 87.
15. Податковий кодекс: Закон України від 02.12.2010 р. № 2755-VI. Сайт ВР України. URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/2755-17>.

16. Шапенко Л. О. Міжнародний досвід адміністративно-правового регулювання страхування у сфері інноваційно-інвестиційної діяльності / Л. О. Шапенко // Юридичний вісник. Повітряне і космічне право. 2015. № 3. С. 84-89.
17. Лахметкина Н. И. Инвестиционная стратегия предприятия: Учебное пособие / Н. И. Лахметкина. – 7-е изд., стер. – М.: КНОРУС, 2014. 232 с.
18. Про затвердження Національного положення (стандарту) бухгалтерського обліку 1 «Загальні вимоги до фінансової звітності»: наказ міністерства фінансів України від 07.02.2013р. №73. Сайт ВР України. – Режим доступу: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/z0336-13/ed20180803#n36>.
19. Хрущ Н. А. Формирование инвестиционной стратегии в системе перспективного управления инвестиционной деятельностью предприятия / Н.А. Хрущ, Н. В. Шевчишина // Проблемы развития внешнеэкономических связей и привлечения иностранных инвестиций: региональный аспект: сб. научн. трудов. – Донецк: ДонНУ, 2006. С. 574–580.
20. Квасницька Р. С. Дефініційний аналіз поняття «інвестиційна діяльність» / Р.С. Квасницька // Науковий вісник Буковинського державного фінансово-економічного університету. Економічні науки. 2014. Вип. 26. С. 198–203.
21. Федоренко В. Г. Инвестознaвство: підручник / В.Г. Федоренко. 3-тє вид., доп. – К.: МАУП, 2013. 480 с.
22. Затонацька Т. Г. Стратегія нарощування інвестиційного потенціалу національної економіки / Т.Г. Затонацька, В.Л. Отецький // Фінанси України. – 2006. № 7. С. 38–49.
23. Стефанович Є. А. Інвестиційна діяльність як економічне явище. Текст / Є.А. Стефанович // Економіка та держава. 2010. № 11. С. 60–64.
24. Юридична енциклопедія: в 6 т. / редкол.: Ю. С. Шемшученко (відп. ред.) та ін. Київ: Укр. енцикл., 1999. Т. 2. 743 с.
25. Скакун О. Ф. Теорія держави і права: підручник / пер. з рос. С. О. Бураковський. Х.: КОНСУМ, 2006. 656 с
26. Теорія держави та права: навч. посіб. / [Є. В. Білозьоров, В. П. Власенко, О. Б. Горова, А. М. Завальний, Н. В. Заяць та ін.]; за заг. ред. С. Д. Гусарєва, О. Д. Тихомирова. – К.: НАВС, Освіта України, 2017. 320 с.
27. Вакалюк В. А. Правове регулювання інвестиційної політики в Україні / В.А. Вакалюк // Вісник Миколаївського національного університету імені В.О. Сухомлинського. 2017. вип. 65 С. 122–126.
28. Когода О. П. Інвестування / О.П. Когода та ін. – К.: Знання, 2008. – 452 с.

29. Федорчак О. Інституалізація державного управління інвестиційною діяльністю в Україні. / Державне управління та місцеве самоврядування . 2017. вип. 4(35) с. 136 – 148.
30. Конституція України: Закон України: від 28.06.1996 № 254к/96-ВР / Сайт ВР України. URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/254%D0%BA/96%D0%B2%D1%80#Text/>.
31. Про створення Тимчасової спеціальної комісії Верховної Ради України з питань захисту прав інвесторів: Постанова Верховної Ради України від 05.06.2020 р. Сайт ВР України. URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/683-IX#Text>
32. Про Національну інвестиційну раду: Указ Президента України від 24 грудня 2014 року. №950/2014. Сайт ВР України. – URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/365/2016#Text>.
33. Національна інвестиційна рада: що говорили президент і перший віце-прем'єр про економіку України. URL: <https://www.radiosvoboda.org/a/29251290.html>.
34. Гончарук у Давосі провів засідання Національної інвестиційної ради: URL: https://lb.ua/news/2020/01/22/447903_goncharuk_davose_provel_zasedanie.html.
35. Про Кабінет Міністрів України: Закон України: від 27.02.2014 року № 794-VII. Сайт ВР України. – URL: <http://zakon.rada.gov.ua/laws/show/794-18>.
36. Про утворення Офісу із залучення та підтримки інвестицій: Постанова Кабінету Міністрів України від 19. 09. 2016 р. №740. Сайт ВР України. URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/740-2016>.
37. Про ліквідацію деяких консультативних, дорадчих та інших допоміжних органів, утворених Кабінетом Міністрів України: Постанова Кабінету Міністрів України від 03.02.2021 р. № 81 / Сайт ВР України. – URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/81-2021>.
38. Питання Міністерства розвитку економіки, торгівлі та сільського господарства: Постанова Кабінету Міністрів України від 11 вересня 2019 р. № 838. Сайт ВР України. URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/81-2021>
39. Звіт Департаменту економіки та інвестицій виконавчого органу Київської міської ради (Київської міської державної адміністрації) про діяльність у 2020 році. Сайт Міністерства економіки України. URL: https://dei.kyivcity.gov.ua/files/2021/2/10/Zvit_DEI_2020.pdf.
40. Про інноваційну діяльність: Закон України від від 04.07.2002 № 40-IV. Сайт ВР України. – URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/40-15>
41. Вінник О.М. Публічні та приватні інтереси в господарських товариствах: проблеми правового забезпечення. К. Атіка, 2003. 352 с.

42. Чернадчук В.Д., Сухонос В.В., Чернадчук Т.О. Основи інвестиційного права України: навчальний посібник / За заг. ред. Чернадчука. 2-ге вид., перероб. і доп. Суми: ВДТ «Університетська книга»; К.: Видавничий дім «Княгиня Ольга», 2005. 384 с.
43. Ільїна А.О. Роль держави в організації інституційних відносин на інвестиційному ринку / А. О. Ільїна // Науковий вісник Ужгородського національного університету. Серія: Міжнародні економічні відносини та світове господарство. 2017. Вип. 14(1). - С. 115-121. - URL: [http://nbuv.gov.ua/UJRN/Nvuumevcg_2017_14\(1\)_25](http://nbuv.gov.ua/UJRN/Nvuumevcg_2017_14(1)_25).
44. Бойчук Н.Р. Види та форми державного інвестування. // Зовнішня торгівля: економіка, фінанси, право. 2017. № 3. С. 98-107. – Режим доступу: https://ndipzir.org.ua/wp-content/uploads/2019/17.05.19/17_05_2019-98-107.pdf.
45. Макаренко А.С. Правовий статус суб'єктів інвестиційної діяльності . Вчені записки. Том 29 (68) №3 2018 р. с. 56-60.
46. Братусь С. Н. Предмет и система советского гражданского права. Москва: Госюриздат, 1963. 198 с.
47. Бліхар М. М. Дослідження об'єктів інвестиційної діяльності крізь призму публічних фінансів. 2019. № 4. С. 224 227. URL: [http://r.donnu.edu.ua/bitstream/123456789/664/1/\(%D0%A1%D1%82%D0%B0%D1%82%D1%82%D1%8F%204\).pdf#page=224](http://r.donnu.edu.ua/bitstream/123456789/664/1/(%D0%A1%D1%82%D0%B0%D1%82%D1%82%D1%8F%204).pdf#page=224).
48. Протасов В. Н. Теория права и государства. Проблемы теории права и государства: вопросы и ответы. Москва: Новый Юрист, 1999. 240 с.
49. Про затвердження національних положень (стандартів) бухгалтерського обліку в державному секторі.- Наказ Міністерства фінансів від 12.10.2010 № 1202. Сайт ВР України. – URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/z1017-10>
50. Про цінні папери та фондову біржу: Закон України від 18.06.1991 № 1201-ХІІ. Сайт ВР України. URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/1201-12>
51. Про систему гарантування вкладів фізичних осіб //Закон України від 23.03.2012 р. № 4452-VI. Сайт ВР України. URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/4452-17>
52. Про наукову і науково-технічну діяльність: Закон України від 26.11.2015 № 848-VIII. Сайт ВР України. – URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/848-19/>
53. Косенко А. В. Нормативно правовий механізм державного регулювання інвестиційних потоків в Україні / А. В. Косенко // Економіка будівництва і міського господарства. 2013. т. 9, № 2. С. 149-159. URL: http://nbuv.gov.ua/UJRN/ebimg_2013_9_2_12.

54. Мартиненко, В. Ф. Державне управління інвестиційним процесом в Україні: Монографія / В. Ф. Мартиненко. К.: Видво НАДУ, 2005. 296 с.
55. Концепція регулювання інвестиційної діяльності в умовах ринкової трансформації економіки: Затв. постановою Кабінету Міністрів України від 1 черв. 1995 р. № 384 // Законодавство України: офіційний вебпортал / Верховна Рада України. URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/384-95-%D0%BF>.
56. Олешкевич С.І. Особливості сучасного інвестиційного клімату України, шляхи та способи його покращення / дослідження. 2020р. URL: <http://confmanagement.kpi.ua/proc/article/view/201236>.
57. Руденко О. А. Особливості державного регулювання інвестиційної діяльності в Україні // Науковий вісн. Полтав. ун-ту економіки і торгівлі. 2014. № 1 (63). С. 31–37.
58. Світлична Ю. О. Шляхи вдосконалення правового регулювання інвестиційної діяльності в Україні / Ю. О. Світлична // Форум права. - 2017. - № 3. - С. 204–209.
59. Про захист іноземних інвестицій: Закон України від 18.09.1991 № 1560–ХІІ. URL: <http://zakon4.rada.gov.ua/laws/show/1560-12>.
60. Про режим іноземного інвестування: Закон України від 19.03.1996 № 93/96-ВР. URL: <http://zakon4.rada.gov.ua/laws/show/93/96-вр>.
61. Про інститути спільного інвестування: Закон України від 15.03.2001 № 2299-ІІІ. URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/5080-17>.
62. Мусіяка В. Л. Правові основи підприємницької діяльності / В. Л. Мусіяка. Харків: Бизнес-інформ, 1995. 90 с.
63. Кафарський В.В. Інвестиційні договори в Україні: поняття, види, зміст, правове регулювання: автореф. дис. ... канд. юрид. наук: спец. 12.00.03 / В.В. Кафарський; НАН України, Інститут держави і права ім. В.М. Корецького. К., 2006. 20 с.
64. Вінник О.М. Інвестиційне право: навчальний посібник. – 2-ге видання, перероб. та доп. – К.: Правова єдність, 2009. 616 с.
65. Сімсон О.Є. Інвестиційні та інноваційні правовідносини: перспективи розвитку публічної та приватної сфер: монографія. Київ: Ін Юре. 2005, 416 с.
66. Рішення Конституційного Суду України по справі № 1-17/2005 від 22 вересня 2005 року №5-рп/2005 URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/v005p710-05#Text>.
67. Поєдинок В.В. Правове регулювання інвестиційної діяльності: теоретичні проблеми: монографія / В.В. Поєдинок. Ніжин: Аспект-Поліграф, 2013. 479 с.
68. Полатай В.Ю. Правове регулювання інвестиційної діяльності: автореф. дис. канд. юр. наук: 12.00.04 / В.Ю. Полатай ; Інститут економіко-правових досліджень НАН України. Д., 2000. 3 с.

69. Шишка Р.Б. Инвестиционное право Украины: учеб. пособ. Харьков: Эспада. 2003 180 с.
70. Венедіктова І. В. Договір довірчого управління майном як форма реалізації правового інституту довірчого управління майном в Україні: дис. ... канд. юр. наук: 12.00.03 / І. В. Венедіктова ; нац. юрид. акад. Укра-їни імені Ярослава Мудрого. Х., 2003. 207 с.
71. Висновок Великої Палати Верховного Суду. Справа N 916/4644/15 від 29 січня 2019 р. URL: <https://verdictum.ligazakon.net/document/79684989>
72. О.П. Подцерковний. Господарське право: підручник . В. Г. Олюха, О. О. Квасніцька та ін.; за ред. О.П. Подцерковного. – 3-тє вид. доп. і перероб. Одеса: Фенікс, 2018 . 616 с.
73. Цегельник О.В. Понятие и критерии инвестиционного договора. 2004. _№15. с.88.
74. Герзанич, В. М., Черленяк, І. І., & Бондаренко, В. М. (2015). Шляхи вдосконалення нормативно-правового регулювання іноземного інвестування в Україні. URL: <https://dspace.uzhnu.edu.ua/jspui/handle/lib/27178>.
75. Про зовнішньоекономічну діяльність: Закон України № 959-ХІІ від 16.04.1991. // Відомості ВРУ. 1991. № 29. URL <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/959-12#Text>
76. Господарський кодекс: Закон України від 16.01.2003 р. № 436-IV. Сайт ВР України. URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/436-15/find>
77. Про державну підтримку інвестиційних проектів із значними інвестиціями в Україні: Закон України від 17.12.2020 № 1116-IX. Сайт ВР України. URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/1116-20#Text>
78. Ю.Б. Колупаєв. Проблеми залучення інвестиційних ресурсів в економіку України. // Економічна наука: Інвестиції: практика та досвід № 8. 2018 р. С. 26 – 29.
79. П'яте щорічне опитування іноземних інвесторів: центр економічної стратегії. 2020 р. URL: https://ces.org.ua/wp-content/uploads/2020/11/2020_ForeignInvestorSurvey_Presentation_ua.pdf.
80. Гречко О.О. Забезпечення інноваційного процесу місцевими органами влади: нормативно-правовий аспект. Актуальні проблеми права: теорія і практика, 2020, 2 (40): 94-101.
81. Лист Асоціації правників України до Голови Антимонопольного комітету України. АПУЛист до АМКУ. Вих. № 1427 від 06 листопада 2020 року. URL: https://uba.ua/documents/1%D0%90%D0%9F%D0%A3%D0%9B%D0%B8%D1%81%D1%82%20%D0%B4%D0%BE%20%D0%90%D0%9C%D0%9A%D0%A3_.pdf.

ДОДАТКИ

Додаток А

П'яте щорічне опитування інвесторів щодо факторів, які є найбільшими перешкодами для покращення інвестиційного клімату в Україні.

Рис. А.1. Фактори що впливають на інвестиційний клімат в Україні.

Джерело: запозичене автором на основі даних наведених центром економічної стратегії [79].

- Опитування проведено через онлайн-форму, створену Info Sapiens;
- Проведено 26 – 30 жовтня 2020 р.;
- Взяли участь 117 респондентів;
- 62% респондентів є стратегічними інвесторами;
- 74% респондентів зараз мають інвестиції в Україні.

Додаток Б

Законодавство щодо регулювання інвестиційної діяльності в Україні

№	Законодавство:	Нормативно-правові акти:
1.	Законодавство щодо базових умов інвестування	– ЗУ «Про інвестиційну діяльність».
2.	Законодавство щодо іноземного інвестування	– Господарський кодекс України; – ЗУ «Про режим іноземного інвестування»; – ЗУ «Про зовнішньо економічну діяльність»; – ЗУ «Про захист іноземних інвестицій на Україні»; – ЗУ «Про внесення змін до деяких законодавчих актів щодо скасування обов'язковості державної реєстрації іноземних інвестицій»; – ЗУ «Про державну підтримку інвестиційних проєктів із значними інвестиціями в Україні».
3.	Законодавство щодо дозвільної системи у сфері інвестування	– ЗУ «Про дозвільну систему у сфері господарської діяльності»; – ЗУ «Про підготовку та реалізацію інвестиційних проєктів за принципом «єдиного вікна»»; – ЗУ «Про державну реєстрацію юридичних осіб та фізичних осіб-підприємців»; – ЗУ «Про перелік документів дозвільного характеру у сфері господарської діяльності»; – ЗУ «Про ліцензування видів господарської діяльності»; – ЗУ «Про засади державної регуляторної політики у сфері господарської діяльності»; – ЗУ «Про внесення змін до деяких законодавчих актів України щодо спрощення умов ведення бізнесу (дерегуляція)».
4.	Законодавство щодо державного контролю за законністю інвестиційної діяльності	– ЗУ «Про основні засади державного нагляду (контролю) у сфері господарської діяльності»; – ЗУ «Про тимчасові особливості здійснення заходів державного нагляду (контролю) у сфері господарської діяльності».
5.	Законодавство щодо інститутів спільного інвестування	– ЗУ «Про інститути спільного інвестування»; – ЗУ «Про господарські товариства»; – ЗУ «Про акціонерні товариства».

Продовження таблиці додаток Б.

6.	Законодавство щодо підтримки і стимулювання інвестиційної діяльності	<ul style="list-style-type: none"> – ЗУ «Про стимулювання інвестиційної діяльності у пріоритетних галузях економіки з метою створення нових робочих місць»; – ЗУ «Про розвиток та державну підтримку малого і середнього підприємництва в Україні»; – ЗУ «Про державну допомогу суб'єктам господарювання»; – ЗУ «Про державну підтримку інвестиційних проектів із значними інвестиціями в Україні»..
7.	Законодавство щодо інвестиційної діяльності на територіях зі спеціальним режимом інвестування	<ul style="list-style-type: none"> – ЗУ «Про загальні засади створення і функціонування спеціальних (вільних) економічних зон»; – ЗУ «Про індустриальні парки».
8.	Законодавство щодо регулювання інноваційного інвестування	<ul style="list-style-type: none"> – ЗУ «Про інноваційну діяльність»; – ЗУ «Про державне регулювання діяльності у сфері трансферу технологій»; – ЗУ «Про спеціальний режим інноваційної діяльності технологічних парків»; – ЗУ «Про наукові парки».
9.	Законодавство щодо регулювання фінансових інвестицій	<ul style="list-style-type: none"> – ЗУ «Про цінні папери і фондовий ринок»; – ЗУ «Про державне регулювання ринку ЦП»; – ЗУ «Про фінансові послуги та державне регулювання ринків фінансових послуг».
10.	Законодавство щодо регулювання участі інвесторів у приватизації	<ul style="list-style-type: none"> – ЗУ «Про приватизацію державного майна»; – ЗУ «Про приватизацію невеликих державних підприємств (малу приватизацію)»; – ЗУ «Про приватизаційні папери».
11.	Законодавство щодо регулювання відносин власності	<ul style="list-style-type: none"> – Цивільний кодекс України; – ЗУ «Про державну реєстрацію речових прав на нерухоме майно та їх обтяжень».
12.	Законодавство щодо регулювання державно-приватного партнерства	<ul style="list-style-type: none"> – ЗУ «Про державно-приватне партнерство»; – ЗУ «Про концесії»; – ЗУ «Про угоди про розподіл продукції».
13.	Законодавство щодо капітального будівництва	<ul style="list-style-type: none"> – ЗУ «Про основи містобудування»; – ЗУ «Про регулювання містобудівної діяльності».
14.	Законодавство щодо регулювання земельних відносин в процесі інвестування	<ul style="list-style-type: none"> – Земельний кодекс України; – Водний кодекс України; – Лісовий кодекс України; – Кодекс України про надра.

Продовження таблиці додаток Б.

15.	Законодавство щодо податкового регулювання інвестиційної діяльності	– Податковий кодекс України.
16.	Законодавство щодо митних відносин в процесі інвестування	– Митний кодекс України.
17.	Законодавство щодо вирішення інвестиційних спорів	– ЗУ «Про забезпечення права на справедливий суд».
18.	Законодавство щодо боротьби з корупцією	– ЗУ «Про запобігання корупції»; – ЗУ «Про очищення влади»; – ЗУ «Про відкритість використання публічних коштів».
19.	Антимонопольне законодавство	– ЗУ «Про захист від недобросовісної конкуренції»; – ЗУ «Про захист економічної конкуренції».
20.	Законодавство щодо державного інвестування та інвестиційного розвитку регіонів	– Бюджетний кодекс України; – ЗУ «Про внесення змін до Бюджетного кодексу України щодо державних інвестиційних проєктів»; – ЗУ «Про внесення змін до ЗУ «Про інвестиційну діяльність» щодо державних інвестиційних проєктів»; – ЗУ «Про державне прогнозування та розроблення програм економічного та соціального розвитку»; – ЗУ «Про державні цільові програми»; – ЗУ «Про засади державної регіональної політики»; – ЗУ «Про стимулювання розвитку регіонів».

Джерело: складено автором на основі дослідження Українського законодавства щодо регулювання інвестиційної діяльності.

Додаток В

Система державних органів відповідальних за підтримку та покращення інвестиційного клімату в Україні з дня проголошення незалежності (1991 рік) і до сьогодні (2021 рік)

Вид державного органу	Назва державного органу	Термін протягом якого орган здійснював повноваження
Міністерства	Міністерство інвестицій та будівництва	29.04.1992 – 10.06.1993
	Міністерство у справах будівництва і архітектури	10.06.1993 – 12.12.1994
	Міністерство будівництва, архітектури та ЖКГ	19.12.2005 – 31.05.2011
	Міністерство регіонального розвитку, будівництва і ЖКГ	31.05.2011 – 02.09.2019
	Міністерство розвитку громад та територій	Від 02.09.2019 – діючий на сьогоднішній день
	Міністерство економіки	01. 05.1991 – 21.08.2001
	Міністерство економіки і з питань європейської інтеграції	21.08.2001 – 20.04.2005
	Міністерство економіки	20.04.2005 – 09.12.2010
	Міністерство економічного розвитку і торгівлі	09.12.2010 – 02.09.2019
	Міністерство розвитку економіки, торгівлі і сільського господарства	Від 02.09.2019 – діючий на сьогоднішній день
Центральні органи виконавчої влади (комітети, агентства, інспекції, служби)	Державний комітет у справах містобудування і архітектури	12.12.1994 – 11.08.1997
	Державний комітет будівництва, архітектури і житлової політики	11.08.1997 – 20.08.2002
	Державний комітет з будівництва та архітектури	20.08.2002 – 19.12.2005
	Національний центр реалізації міжнародної технічної допомоги	13.04.1992 – 02.09.1993
	Агентство міжнародного співробітництва та інвестицій	02.09.1993 – 27.03.1995
	Агентство координації міжнародної технічної допомоги	27.03.1995 – 02.07.1996
	Національне агентство з реконструкції і розвитку	02.07.1996 – 23.04.1998
	Національне агентство з питань розвитку і євроінтеграції	23.04.1998 – 15.12.1999
	Агентство з питань спеціальних (вільних) економічних зон	17.05.1999 – 15.12.1999
	Агентство з питань іноземних інвестицій	29.04.2004 – 02.08.2005

Продовження таблиці додаток В

	Український центр сприяння іноземному інвестуванню	02.08.2005 – 30.06.2010
	Державне агентство з інвестицій та інновацій	30.12.2005 – 17.05.2010
	Національне агентство з іноземних інвестицій та розвитку	28.01.2009 – 17.05.2010
	Державне агентство з інвестицій і розвитку	17.05.2010 – 09.12.2010
	Державне агентство з управління національними проєктами	30.06.2010 – 09.12.2010
	Державне агентство з інвестицій та управління нац. проєктами	09.12.2010 – 10.09.2014
	Міжрегіональний центр з інвестицій та розвитку	03.05.2007 – 26.06.2012
Консультативно-дорадчі органи	Палата незалежних експертів з питань іноземних інвестицій	14.05.1997 – 13.11.2001
	Консультативна рада з питань іноземних інвестицій	11.04.1997 – 01.09.2010
	Рада вітчизняних та іноземних інвесторів	01.09.2010 – 24.12.2014
	Національна інвестиційна рада при Президентові	Від 24.12.2014 – діючий на сьогоднішній день
	Консультативна рада з питань іноземних інвестицій	29.05.1996 – 11.04.1997
	Координаційна група з активізації інвестиційної діяльності	24.10.2002 – 21.12.2005
	Міжвідомча рада з питань інвестицій й інноваційного розвитку	07.03.2007 – 19.03.2008
	Державна установа Офіс із залучення та підтримки інвестицій «UkraineInvest»	Від 19.10.2016 – діючий на сьогоднішній день
	Національний фонд інвестицій	Від 22.09.2021 – діючий на сьогоднішній день

Джерело: складено автором на основі дослідження діяльності органів державної влади, які здійснюють повноваження з підтримки та розвитку інвестиційного клімату в Україні.